

ธรรมต้องเป็นฉันทามติ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรม “ธรรม” ธรรมคือเป็นสิ่งที่เหนือทุกๆ อย่าง ธรรมนี้ชำระกิเลสได้

“สภาวะธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม สิ่งนี้มีอยู่โดยดั้งเดิมแต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน สิ่งที่คุณเข้าไม่ถึง สิ่งที่ไม่มีความสามารถจะรู้ได้ ไม่มีใครสามารถจะรู้ได้เว้นไว้แต่ผู้ที่ประพฤติดุปฏิบัติ ผู้ที่มีอำนาจวาสนาบารมี เราเป็นผู้มีอำนาจวาสนาบารมี เพราะเราตั้งใจประพฤติดุปฏิบัติ เว้นไว้แต่ผู้ที่ประพฤติดุปฏิบัติ

ถ้ามีเหตุต้องมีผล ต้องมีเหตุก่อน ส่วนที่เป็นเหตุคือการประพฤติดุปฏิบัติ เพื่อจะเข้าสู่สังขารมอันนี้ ถ้าความเข้าสู่สังขารมความจริงโดยสมควรแก่ธรรม ธรรมนั้นจะเกิดกับบุคคลผู้นั้น ถ้าบุคคลผู้นั้นถึงธรรมแล้ว ใจดวงนั้นหลุดพ้นจากกิเลส...มีความสุขมหาศาลมาก มีความสุขมาก คือไม่เวียนตายเวียนเกิด

คนเราเวียนตายเวียนเกิด จิตนี้เหมือนกับลูกฟุตบอลกลิ้งไปสนามฟุตบอล มันจะมีความทุกข์ขนาดไหน คิดเอาเองสิ เปรียบเทียบเอาเองว่าจิตเราเหมือนฟุตบอลแล้วกลิ้งไปในสนาม นี่เหมือนกันเลย วนเวียนตายในวัฏฏะ เป็นวนเวียนไปชั่ว ๑๐๐ ปีของเรา เราว่าเราเกิดมา ๑๐๐ ปีชีวิตเรายาวมาก นั่นนะ ฟุตบอลมันหมุนไปรอบหนึ่ง แล้วมันหมุนไปตามในสนามฟุตบอล คนนั้นเตะไป คนนี้เตะมา จิตวิญญูณเราต้องเวียนไปเป็นอย่างนั้น สภาวะตามความเป็นธรรม ถ้าใครเห็นธรรม จะเห็นสภาวะแบบนี้ แล้วจะสดดสังเวชมากกว่า

“ทำไมชีวิตนี้ทำไมมันทุกข์ร้อนแบบนี้ ทำไมมันต้องเป็นไปตามสภาวะนี้”

แต่มันก็เป็นจริง มันเป็นความจริงเพราะมันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่... กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกันไป แล้วกรรมก็จำแนกสัตว์ให้เกิดเป็นสภาวะจิตใจแตกต่างกันไป การประพฤติปฏิบัติก็จำแนกให้แตกต่างกันไป

ชีวิตทางโลก การประกอบสัมมาอาชีวะก็ทำแต่สัมมาอาชีวะทางโลก ก็มีความถนัดของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาคนก็ไม่เหมือนกัน ถ้าคนอยู่ชีวิตทางโลกเป็นคนจริงจัง เป็นคนเอาจริงเอาจัง การประพฤติปฏิบัติมันจะมีความเป็นไปได้ ถ้าเป็นคนเหลวไหลเราเหลวไหลมาตั้งแต่ทางโลก ไม่จริงไม่จังตั้งแต่ทางโลก มันส่อนิสัย ถ้านิสัยไม่จริง ทำไม่จริง มันก็จะความไม่จริง

“ธรรม” ความเป็นจริงเห็นไหม จริงสุดส่วนในความสุขส่วนของโลกนี้ ไม่มีอะไรจริงกว่าสิ่งนี้เลย สิ่งนี้เป็นความสุขยอด แม้แต่เพชรนิลจินดาว่าเป็นของมีค่าขนาดไหน สุขยอดขนาดไหน มันก็เป็นของมัน มันก็ยังแปรสภาวะของมัน แต่ความจริงอันนี้มีคุณค่ามากกว่านั้น มีคุณค่ามากกว่าเพชรนิลจินดา มีคุณค่ามากกว่าสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ทั้งหมดเลย แล้วสถิตอยู่ที่ใจ เป็นเนื้อเดียวกับใจ

แต่ขณะนี้ปัจจุบันนี้ใจเรามีกิเลส กิเลสขับไล่แล้วหมุนเวียนไปให้เราหมุนออกไปตามอำนาจของกิเลส อำนาจของกิเลสขับไล่ดันออกมา แล้วเราก็ก่เวียนไปตามความคิดความเห็นของเรา ความคิดเห็นหมุนไปอย่างนั้น ไม่เป็นตามความเป็นจริง ไม่เป็นไปตามสภาวะธรรม

“ธรรมต้องเป็นฉันทามติ”

“ฉันทามติของธรรม” แม้แต่เราจะบวชเป็นพระเป็นสงฆ์ บวชเป็นพระเป็นสงฆ์ เวลาบวชต้องจุดตุลฉัตร ญัตติ ต้องสาธุพร้อมกันหมด นั่ง มีสาธุ นั่งอยู่ นี่ต้องเป็นฉันทามติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้เป็นฉันทามติทั้งหมดเลย เพราะความเป็นฉันทามติทั้งหมด มันลบล้างสิ่งต่างๆ แต่นี้ของเราประพฤติปฏิบัติกันมันไม่เป็นฉันทามติ มันไม่เป็นความเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงที่ถูกต้อง

“มัชฌิมาปฏิปทา” ฉันทามตินั้นเป็นมัชฌิมาปฏิปทา ความละเอียดอ่อนของใจนั้น มันจะรวบรวมขอให้จิตดวงนี้พลิกออกไปจากกิเลสที่มีกิเลสอยู่ ให้กิเลสตายไปจากใจ ตายไปจากใจโดย

ฉันทามติอันนั้น ความเห็นทุกส่วนไม่มีความเห็นต่างเลย แต่ประชาธิปไตยเห็นใหม่ “ประชามติ” สิ่งทีองประชามติ มันมีสิ่งทีวามีเสียงข้างมากเป็นผู้ทีชนะ สิ่งทีชนะแต่มีเสียงข้างน้อยทีไม่เห็นด้วย นีเวลาประพฤตปฏิบัติจะเป็นแบบนี้

แม้แต่จิตสงบขึ้นมาชั่วคราว เดียวก็ออกมาเพราะมีสิ่งทีอยู่ในหัวใจคือกิเลสอยู่ในหัวใจ

ถ้าธรรมเป็นฉันทามติกิเลสจะต่อต้านธรรมอันนี้ไม่ได้

แต่ถ้าเป็นประชามติ กิเลสจะต่อต้านสิ่งนี แล้วหลบเลี่ยงสิ่งนี แล้วถ้าเป็น “กิเลสมติ” นะ เป็นกิเลสมติ เป็นกิเลสมตินี้มันยิ่งแล้วใหญ่ไปเลย มันสร้างสมสิ่งทีว่าหลอกลวงให้ใจเป็นสภาวะ แบบนั้น นั่นเป็นกิเลสล้วนๆ เลย ในอุปกิเลส ๑๖ มันมีอยู่แล้ว โอภาส-ความสว่างไสว ความสว่าง ไสว ความเว้งว่างขนาดไหน มันเป็นอุปกิเลสเห็นใหม่ กิเลสมติมันจึงเป็นกิเลสหลอกลวงใจใน หัวใจของเรา

เราประพฤตปฏิบัติต้องเป็นฉันทามติ ต้องเป็นฉันทามติเท่านั้น แต่จะเป็นฉันทามติขึ้นไ้ไปนี้ มันเป็นสิ่งทีว่ารวบยอด “ช้างกระดิกหู งูเลบลิ้น ถึงแล้วกิเลสมันจะสั่นออกไปจากใจ” แต่ในเมื่อ ใจเรายังไม่ถึงขนาดนั้น เราเป็น “กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน” การประพฤตปฏิบัตินี้เป็น กรรมดี

สิ่งทีเป็นกรรมดี กรรมคือการกระทำ สร้างเหตุด้วยการเราสะสมเหตุของเราขึ้นไ้ไป เหตุใน การประพฤตปฏิบัติ เหตุในตั้งสมาธิ สมาธิจะเกิดขึ้น สติจะเกิดขึ้นเพราะความตั้งใจของเรา “จริง” จริงตรงนี จริงตรงทีเราตั้งใจจริง คนจริงเห็นใหม่ หัวใจทีจริง หัวใจทีกัศเพรชาด หัวใจทีกัศเพร ชาดนั้นหัวใจผู้ทีประพฤตปฏิบัติ จะอ่อนนอกแเง้งใน หรือจะเป็นคนทีว่าไม่สงบเสงี่ยมขนาดไหน ก็แล้วแต่ แต่หัวใจต้องเป็นสิ่งทีสำคัญ หัวใจต้องมีความมองอาจกล้าหาญ หัวใจต้องพยายามทำชำระ ของเราให้ไ้

ถ้าหัวใจมีความมองอาจกล้าหาญในการประพฤตปฏิบัติ อุปสรรคสิ่งใดจะขวางกั้นขนาด ไหน ใจนี้ก็ต้องฝ่าฝืนไ้ไ้ได้ จะมีอุปสรรคขวางกั้นในการประพฤตปฏิบัตินี้มหาศาล จะมีมหาศาล เลยเพราะกิเลสมันอยู่ทีใจ การทีจะติดตามผู้ทีขโมยขโจรต่างๆ แต่ละคน มันเป็นเรื่องทีแสนทุกข์ แสนยาก กว่าจะเจอตัวมัน กว่าจะเอาตัวมันมาลงโทษไ้ได้ เราต้องติดตาม แล้วในการทางโลกเขา บัญญัติกฎหมายไ้ให้เวลา ๒๐ ปี กฎหมายอาญามีอายุความอยู่ ๒๐ ปี หนีไป ถ้าเราทำร้ายใคร

ขึ้นมามันต้องหนีไป คนที่ต้องหนีไป นักโทษต้องหนีไป ๒๐ ปี แล้วพ้นจาก ๒๐ ปีก็อนุโลมกัน เลิกกัน

แต่กิเลสไม่เป็นแบบนั้น กิเลสนี้ฝังอยู่ที่ใจแล้วจะเป็นสิ่งนั้นเป็นอนันตกาลไป อนันตกาลไปเพราะจิตนี้ไม่เคยตาย จิตดวงนี้ไม่เคยตาย แต่สภาวะต่างๆ ไป ถึงจะไปเกิดเป็นคนใหม่ไม่ใช่เรา ก็จริง ไม่ใช่เราหรอก แต่สภาวะจิตนั้นเป็นส่วนหนึ่งของจิตดวงนั้น จิตดวงนี้เป็นความจริงแต่ไปเกิดเป็นสภาวะของคนที่เป็นคนใหม่ เราก็เหมือนกัน เมื่ออดีตชาติจะเป็นชาติไหนก็แล้วแต่ เราจะ เป็นใครมาก็แล้วแต่ เกิดมานี้มันก็มีอานิสงส์อันนั้นมา อานิสงส์คือบุญกุศลที่เราสร้างสมมา มันก็ มาเป็นเรา แต่อดีตชาติกับเราไม่ใช่อันเดียวกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาย้อนอดีตชาติบอกว่า

“เราเคยเป็นกษัตริย์องค์นั้น เราเคยเป็นมหाराชาองค์นั้น เราเคยเป็น”

“เราเคยเป็น” ไม่ใช่ปัจจุบัน ปัจจุบันนั้นเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสมณโคดม เป็นผู้สั่งสอน เป็นผู้รู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง นั่นนะ จิตดวงนั้นถึงไม่เคยตาย เป็นอนันตกาลตลอดไป สิ่งที่เป็นอนันตกาลตลอดไปนั้นมันถึงได้เข้ากับสิ่งที่เป็นนิพพาน สิ่งที่เป็นนิพพาน จิตนี้จะมีความสุขตลอดไป

มันเป็นสิ่งที่ว่ามันให้เราเมื่อกำลังใจขึ้นมาได้ว่า ถ้าเราทุกข์ยากขนาดไหน เราก็ต้องล้มลุกคลุกคลานตลอดไป แล้วจะไม่หวังพึ่ง ไม่หวังชาติหน้า ไม่หวังชาติต่อๆ ไป ไม่หวังพระศรีอริยเมตไตรย ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดนี้เป็นสิ่งที่ว่าคงที่ เป็นสิ่งที่ตายตัวว่าพระศรีอริยเมตไตรยจะตรัสรู้ต่อไปในภายภาคหน้า องค์ต่อไปที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านี้เป็นพระศรีอริยเมตไตรย จะมาตรัสรู้องค์ต่อไป

เราก็หวังพึ่งตรงนั้น หวังว่าตรงนั้นจะเป็นที่เกาะเกี่ยวกับเรา แต่สิ่งที่เราสร้างสมขึ้นมาเหมือนเราอยู่ในน้ำป่า น้ำป่าพัดกระแสน้ำไปแล้วมีขอนอยู่ขอนหนึ่ง เราจะกระโดดเกาะขอนนั้น จะเกาะทันหรือไม่ทันเราก็ไม่รู้ ถ้าเกาะทันขึ้นมาเราก็รอดชีวิตไปได้ ถ้าเกาะไม่ทันเราก็จมน้ำตาย หมุนอยู่อย่างนั้น นี่ก็โอกาสเสี่ยงอย่างนั้นเหมือนกัน พระศรีอริยเมตไตรยต้องมาตรัสรู้แน่นอน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่แน่นอน แต่กรรมของเรามันไม่แน่นอน สิ่งที่กรรมของเราไม่แน่นอนถึงไม่อาศัยชาติหน้า ไม่หวังชาติหน้า ไม่หวังสิ่งใดๆทั้งสิ้น เราต้องหวังปัจจุบันนี้

เพราะปัจจุบันนี้ใจเรามันมุ่งหวัง มันอยากจะประพาศปฏิบัติ มันจะเอาหัวใจนี้ออกได้ แล้วเหตุผลก็เพียงพอ โลกก็มียาพร้อม ถ้ามีโลกอยู่ อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค...มรรคอริยสัจจึงนี้สามารถสร้างสมขึ้นมาได้ ในตัวของเราสร้างมรรคขึ้นมา ถ้ามีมรรคอริยสัจจึงขึ้นมา งานอันประเสริฐ งานอย่างอื่นนั้นเป็นงานสัมมาอาชีวะ งานนี้เป็นงานข้อวัตรปฏิบัติ งานนี้เป็นงานเครื่องอยู่อาศัย สิ่งเครื่องอยู่อาศัย ใจนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว ยังใช้ชีวิตอยู่ ๔๕ ปีก็เครื่องอาศัย เครื่องอาศัยของผู้ที่อาศัยโดยธรรมชาติ กับเรามันเป็นเครื่องอาศัยแล้วมันเป็นมารด้วย สิ่งที่เป็นมารกดถ่วงเราตลอดไป เราก็ตื่นกับเครื่องอยู่อาศัยกัน ตื่นกับเครื่องอยู่อาศัย พยายามเห็นว่าเครื่องอยู่อาศัยนั้นเป็นที่อยู่อาศัย ใจก็เกาะเกี่ยว ใจส่งออกไปอยู่ข้างนอก ใจไม่ย้อนกลับเข้ามาข้างใน

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

ข้อวัตรปฏิบัติมีอยู่ ตั้งอยู่ขึ้นมาได้ มันก็เสื่อมถอยไปได้ เสื่อมถอยไป คนไม่ทำตาม คนไม่เห็นด้วย ในการประพาศปฏิบัติในการนั่งสมาธิภาวนา นีบุญกุศลมหาศาล คนยังไม่เห็นด้วย ไม่เห็นมีการกระทำ ทำแล้วไม่ได้ผล สิ่งที่ไม่ได้ผลกับการประพาศปฏิบัตินั้นมันเป็นอำนาจวาสนาของเขา นี่กิเลสมันก็เสื่อมสอไปอย่างนั้น

“เราไม่มีอำนาจวาสนาเราทำไม่ได้ เราไม่มีโอกาสทำ”

นั่นนะ กิเลสมันปลุกไส วัตรปฏิบัติมันจะเสื่อมไปอย่างนั้น แล้วก็ตั้งขึ้นใหม่ ตั้งขึ้นใหม่เป็นครั้งเป็นคราวขึ้นมา จนกว่าจะตั้งได้ตลอดไป ถ้าผู้ที่ตั้งได้ตลอดไป มันเป็นความจริงของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นตั้งสิ่งนี้ได้ ข้อวัตรปฏิบัติตั้งอยู่แต่จากข้างนอก แล้วก็ข้อวัตรปฏิบัติตั้งมาจากข้างใน จะเดินจงกรมวันละเท่าไร ชั่วโมง จะนั่งสมาธิวันละกี่ชั่วโมง นั่นนะ สัจจะเราตั้งขึ้นมา นี่วัตรปฏิบัติจากภายนอกมันก็ส่งถึงความป็นวัตรปฏิบัติภายใน

“วัตรปฏิบัติ” ถึงเวลาแล้วต้องปฏิบัติ ถึงเวลาแล้วต้องนั่ง ถึงเวลาแล้วต้องภาวนา มีข้อวัตร มีข้อกดถ่วง มีข้อต่อรองกับกิเลส เรามีข้อต่อรองกับกิเลสเราก็ได้โอกาสมากขึ้น ถ้าเราไม่มีข้อต่อรองกับกิเลส กิเลสเอาไปกินหมด กิเลสเอาเวลาของเราไปกินหมดเลย วันๆ คิดแต่เรื่องความเห็นของกิเลส นั่น คิดแต่เรื่องของโลก เรื่องของสงสาร เรื่องของความเครื่องอยู่อาศัย

“สิ่งที่อาศัย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นถึงกษัตริย์ ingsมาทั้งหมดเลย ingsมา

ถ้าอยู่กับสิ่งนั้น สิ่งนั้นจะถึงเวลาเราไปทั้งหมด สิ่งนั้นความคิดเป็นวัตถุนั้นหนึ่ง “ความคิดของเราเป็นวัตถุนั้นหนึ่ง” เป็นความเห็นอันหนึ่งเวลาเกิดดับขึ้นมาในหัวใจ สิ่งนั้นคือความคิดของเรา สิ่งที่มีอยู่ในความคิดของเรา เราเห็นแต่ความคิดของเรา เรายังไม่เห็นตัวใจเลย ตัวความคิดของเราคือตัวของเงา เงามันหลอกให้ใจหมุนเวียนออกไป เวลาตายไป เงามันก็อยู่สถานะของเงา ของภพชาติอันนั้นมันก็ว่างไว้ที่นั่น แต่ตัวใจที่ไม่เคยตายเรายังไม่เคยเห็น ถ้าเราไม่เคยเห็นตัวใจของเรา เราถึงไม่เห็นสังขารตามความเป็นจริง

ถ้าเราเห็นตัวใจของเรา เราจะซึ่งมาก คนทำความสงบของใจ จะซึ่งใจมากกว่า มีความสุขของการทำความสงบของใจนี้ มันจะมีความสุขมากขนาดนี้ ความสุขไม่ต้องหาที่อื่นที่ไกลเลย โลกดินกันนะ ถึงเวลาพักผ่อนถึงเวลาตื่นกันไปพักผ่อนที่นั่น ไปพักผ่อนที่นั่น นั่นนะ ความเห็นของเขา แต่ในศาสนาของเราะ ในวันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์มาเข้าในสโมสรสันนิบาต การพักผ่อนของพระอรหันต์ นั่งสงบกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสโอวาทปาฏิโมกข์

“ควรทำใจให้ผ่องแผ้ว”

“ไม่ควรทำสิ่งที่ผิดพลาดต่างๆ ไม่ควรทำเลย”

“ควรทำคุณงามความดี ควรทำให้จิตผ่องแผ้ว”

พักผ่อนอยู่กับหัวใจใจ หัวใจมันพักเครื่องมาโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว มันไม่ต้องไปพักผ่อนที่ไหน มันรอเวลาสิ้น ถึงเวลามันก็สลัด สิ่งที่เป็นอุปาทิเสสนิพพาน เป็นธาตุขันธ์ต่างๆ ที่ทิ้งออกไปจากโลก แล้วก็จะพ้นออกไปจากโลกนั้น นั่นเป็นสิ่งที่อุ่งใจได้ พักผ่อนได้

ของเรายังอุ่งใจไม่ได้ พักผ่อนไม่ได้ ต้องไม่พักผ่อน ต้องมีทำการงานตลอดไป

งานของเราคืองานต่อผู้ชำระกิเลส กิเลสเกิดขึ้นจากหัวใจ ไม่ต้องไปดูกิเลสคนอื่น กิเลสของคนอื่นเป็นเรื่องกิเลสของเขา กิเลสของใครก็เป็นกิเลสของบุคคลนั้น กิเลสของเรามันอยู่ในหัวใจของเรา เราอยู่ในหัวใจของเรา เหมือนปลาในข้องของเรา เราต้องจับปลาในข้องของเราได้ ปลาอยู่ในข้อง แต่เรายังจับปลาในข้องของเราไม่ได้เลย แล้วเราจะไปดูกิเลสของคนอื่น ไปดูปลาในมหาสมุทร ปลาในทะเล ปลาในแม่น้ำลำคลอง แล้วเราจะไปจับได้อย่างไร เราจับปลาของเขา แล้วเราได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา เพราะปลาของเขาเราไม่มีสิทธิ เราทำอะไรไม่ได้

แต่ปลาของเรา ถ้าเราจับปลาของเราได้ ปลาในข้องของเรา จิตของเราใน อยู่ในร่างกายของเรา ข้องคือตัวร่างกายของเรา ร่างกายนี้เปรียบเหมือนข้อง จิตนี้อาศัยอยู่ในร่างกายนี้ แล้วเราก็ไม่เคยเห็น เราก็จับต้องมันไม่ได้ เราหามันไม่เจอ ถ้าเราหามันไม่เจอ เราจะเอาอะไรเป็นคุณประโยชน์ขึ้นมา เอาอะไรไปแก้ไขกิเลสละ

ถ้าเราไม่มีเครื่องมือขึ้นมา เครื่องมือที่เราจะไปชำระกิเลส มันต้องมีความสงบของใจขึ้นมา ก่อน ใจนี้สงบขึ้นมา สิ่งที่เป็นความคิดต่อจากความสงบนั้นถึงจะเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งที่ยังไม่สงบยังฟุ้งซ่านอยู่ เราก็ตื่นไปกับอาการของใจอย่างนั้น อาการของใจก็ต้องคาดไปหมายถึงไป นี่คือการค้นหา มันเป็นการค้นหา เป็นอริยสัจ “ทุกข์ สมุทัย” มันเป็นสมุทัย มันเป็นอริยสัจเป็นความจริงอยู่ อันหนึ่ง แต่ความจริงอันนี้มันเป็นความจริงในฝ่ายผูกมัดใจ

“ทุกข์ สมุทัย” นี่เป็นธรรมเกิดมียอยู่แล้วโดยธรรมชาติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเอาธรรมอันนี้เป็นจุดหมายเป็นที่ตั้ง

“ทุกข์ สมุทัย” เป็นที่ตั้ง

แล้ว “นิโรธะ กับ มรรคอริยสัจจ” เป็นความฝ่ายแก้ไข

“นิโรธะ” เกิดขึ้น ถ้ามันดับสิ่งต่างๆ นิโรธะ ความว่าง ความสงบใจเกิดขึ้น

แต่ถ้าเป็นกิเลสสมมติ เวลาว่างเกิดขึ้นเรารู้ว่า อันนี้มันเป็นที่สิ้นสุดของการประพฤติปฏิบัติ นั่นนะ กิเลสสมมติเอาไปกิน เราก็หลงอยู่ในตัวของเราเอง นั่นนะ มันแค่ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามาเป็นเครื่องมือที่จะเอาไปขุดคุ้ยค้นคว้าหากิเลส สิ่งที่จะค้นคว้าหากิเลสต้องมีเครื่องมือเข้าไป ถ้าเราไม่มีเครื่องมือเข้าไปทำงานเลย เราจะเอาอะไรไปทำงาน คนเป็นเชื้อ โรคนี้ไปติดเชื้อ แล้วเราไม่ได้ระวัง ทำอะไรไปเชื่อมันก็ต่อเนื่องไป นี่ผู้ที่ปฏิบัติธรรม มันไม่เป็นฉันทามติ มันเป็นการประมาท

เวลาธรรมเกิดขึ้นมันมีฝ่ายเสี่ยงข้างมาก-เสี่ยงข้างน้อย มีฝ่ายแพ้-ฝ่ายชนะตลอดไป มีติดเชื้อแล้วก็ทำไป ของติดเชื้อแล้วก็ผ่าตัดไป เอาร่างกายนี้ผ่าตัดไป ติดเชื้อแก้ไขไป เชื้อก็ถูกลำเลียงไป เราติดเชื้อเห็นไหม คนเราเวลาคนมีอายุมากต้องให้เข้าห้องปลอดเชื้อเพราะอะไร เพราะติดเชื้อ

แล้วเป็นโรคติดเชื้อแล้วจะตาย ตายง่ายๆ ขึ้นมาเลย ทั้งๆ ที่ไม่มีโรคอะไรขึ้นมา ติดเชื้อเสียชีวิตไป นี่ใจเราเป็นอย่างนั้น

ถึงว่า “ธรรมต้องเป็นฉันทามติ” สิ่งที่จะเป็นฉันทามติตัวนี้ มันเป็นตัวที่ทำให้เราทุกข์ยาก ทุกข์ยากเพราะอะไร เพราะตรงไหนมันเป็นฉันทามติ มันถึงต้องพยายามฝึกฝนของเราขึ้นไป หน้าที่ของเราสร้างเหตุของมันไป “เหตุ” ถึงจะต้องมีเหตุอย่างเดียว

เราสร้างธรรม ธรรมฝ่ายเหตุ กรรม-การกระทำความคิดนี้เป็นกรรมฝ่ายเหตุ เหตุสะสม เหตุแยกแยะ เหตุพยายามเคลื่อนไหวตลอดเวลา ไม่นอนจมอยู่กับความเห็นของกิเลส นอนจมอยู่ในมูตรในคูด มันเห็นอย่างนั้นแล้วมันขยะแยง มันนอนจมไม่ได้ แต่เวลานอนจมอยู่กับกิเลส มันไม่รู้ว่าเป็นกิเลส มันพอใจอยู่กับการนอนจมในหัวใจ หัวใจนอนจมอยู่กับมันแล้วก็คลุกคลีอยู่กับมันตลอดไป ไม่รู้ว่าสิ่งนี้เป็นกิเลส สิ่งนี้เป็นภัย

ภัยต่างๆ ในโลกนี้ สงครามจะเกิดที่นั่นเราก็ค้นเห็นว่า มันจะมีกระทบกระเทือนกับเราไหม สิ่งนั้นจะเป็นอะไรกับเราไหม แต่ภัยคือกิเลสในหัวใจที่มันนอนอยู่กับเรา ลูกก็ลูกอยู่ในเรา ความคิดก็คิดอยู่กับเรา ไม่ใช่คิดอยู่กับเราธรรมดานะ มันเป็นตัวเหตุกระทุ้งยุแห่ให้เราคิดขึ้นมา ด้วย คิดขึ้นมา นั่นนะ ภัยตัวนี้สำคัญมาก

เห็นภัยตัวนี้ขึ้นมา นั่นนะ จับปลาในช่อง เห็นปลาในช่องขึ้นมา เวลาปลาในช่อง เวลาเราเข้าไปจับ มันจะทำให้ น้ำกระเพื่อม มันจะวายน้ำสะท้อนให้เห็นไป สะท้อนหัวใจ เวลาโกรธ เวลาโลก เวลาหลงเป็นอย่างนั้น สิ่งนี้เวลาเราเข้าไปจับต้องมัน มันแสดงตัวมันต่อต้านขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติเรามีความต่อต้าน

“เราทำไม่ได้ เราเป็นไปไม่ได้ วาสนาเราไม่ถึง แล้วก็มีมรรคผลนิพพานไม่มี”

“มรรคผลนิพพานไม่มี” แล้วทำไมเหตุนอกว่าพระอาทิตย์ขึ้นทำไมแดดมันร้อนล่ะ ล้างจะความจริงมีอยู่ ถ้ามันตากแดดมันต้องร้อน ถ้าอยู่ในที่ร่มเย็นมันต้องเย็น นี่ความจริงมันมีอยู่ สิ่งนี้มันเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริงมีอยู่ ทุกข์มันมีอยู่ เวลามันร้อนก็ร้อนขึ้นมาจากหัวใจของเรา เพราะหัวใจเราเราร้อน หัวใจนี้เป็นทุกข์ หัวใจนี้ว่าเหว หัวใจนี้ไม่มีเครื่องดำเนิน ไม่รู้จะดำเนินต่อไปอย่างไร นี่มันว่าเหว มันอาศัยอารมณ์ในเรื่องของใจ มันนำสลดสังเวชกับเราเอง แล้วมันไม่มีทางออกไม่มีทางออก ไม่มีทางออกเพราะไม่มีศาสนา

แต่ในเมื่อมีศาสนา ศาสนาชี้ทางออกให้ชัดเจนเลย “ทุกข์ควรกำหนด” สิ่งที่ถูกมาเหล่านี้นั้นเป็นเรื่องของทุกข์ทั้งหมดเลย เป็นผลของทุกข์ทั้งหมดเลย ถ้าเรากำหนดทุกข์ได้ เราจะสาวไปหาเหตุได้ ถ้าเรากำหนดทุกข์ไม่ได้ เราจับทุกข์ไม่ได้ เรามั่นกัน เราพิโรธว่าเราเป็นความทุกข์ เรามีความทุกข์ในหัวใจ แต่เราไม่เห็นตัวทุกข์ เห็นตัวทุกข์คือเห็นตัวใจ แล้วใครเป็นผู้เห็น?

นี่ไง “ใครเป็นผู้เห็นทุกข์นั้น” ถ้าเราเห็นทุกข์นั้น เราจะมีอาการหวั่นไหว มีอาการกระเพื่อมในหัวใจว่า “เราเจอแล้ว เราเจอมหาสมบัติ” มหาสมบัติของเราคือต้องเห็นสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม แล้วอะไรไปเห็น สิ่งที่เราอะไรไปเห็น หน้าที่ของเราต้องทำแบบคนที่ว่าไม่ใช่คนฉลาด ถ้าทำแบบคนฉลาด นั้นนะ ประชามติ เสียงข้างมากของกิเลสด้วยนะ ไม่ใช่เสียงข้างมากของธรรม

เราฉลาด เรารู้ทัน เราต้องทำตามความเห็นของเรา นี่สร้างสภาวะขึ้นมา สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาว่า “นี่เป็นธรรม นี่เป็นธรรม” แล้วเราก็จะไม่ก้าวเดินไป เราถึงต้องทำแบบคนที่ว่าโง่ๆ ใจ โง่ กับกิเลส แต่ฉลาดในธรรม

เพราะกิเลสมันทำให้เราคิด “กิเลส” สิ่งหนึ่งคือความคิดของเราเกิดขึ้นมาจากกิเลสพาคิด ถ้ากิเลสพาคิด มันก็ต้องวาดภาพให้เราเสร็จแล้ว ต้องเป็นสิ่งนั้น ต้องเป็นสภาวะนั้น แล้วก็คิดออกไป นั่นสภาวะธรรม นั่นธรรมปฏิรูป ธรรมสิ่งนี้เราคิดขึ้นมา เราปรุงแต่งขึ้นมา อ่านหนังสือ อ่านของครูบาอาจารย์มา แล้วก็คาดหมายมา อ่านพระไตรปิฎกมาก็คาดหมายมาว่าจะเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วเราจะทำให้ได้อย่างนั้น อย่างนั้น นั้นนะ สิ่งนี้เกิดขึ้นมา กิเลสมันคิดขึ้นมาด้วย เป็นกิเลสฝ่ายใหญ่ มติด้วย ประชามติของกิเลสส่วนใหญ่แยกออกไป เอาไปกิน

เราปฏิบัติไปแล้วถูกคลุกคลานขนาดไหน อันนี้เป็นครู ความผิดนี้เป็นครู เป็นครูให้เราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นไป แก้ไข มันต้องมีความผิดความถูกในหัวใจ การประพฤติปฏิบัติจะไม่ถูกต้องตลอดไป แล้วจะไม่มีควมราบรื่น

สิ่งที่เป็นงานของโลกเขา ใครประสบความสำเร็จทางโลกนั้น คนทำงานมา ลองถามว่าเขาประสบความสำเร็จอย่างไร เขาจะอธิบายว่าเขาทุกข์ยากขนาดไหน เขาต้องวางแผนมาขนาดไหน เขาถึงสร้างโครงการของเขา แล้วประสบความสำเร็จของโลกขึ้นมา ประกอบเป็นธุรกิจขึ้นมาแล้วประสบความสำเร็จมา มีได้กำไรมาขนาดไหน เป็นสมบัติของเรา นั้นนะ เขาจะพูดถึงโครงการของเขา

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันสงบขึ้นมา โครงการของเรา เราจะทำขนาดไหน ความเห็นของเรามันจะมีความสะดวกสบายในการประพฤติปฏิบัติให้ทำถูกต้อง...มันเป็นไปได้อย่างไร มันจะมีความสะดวกความสบายในการประพฤติปฏิบัติ แล้วจิตนี้จะเข้าถึงมีความสงบโดยที่กิเลสไม่ต่อต้าน

อย่างธุรกิจของเขานั้น เขามีคู่แข่งกันเป็นคู่ต่อสู้ของเขา แต่ในการประพฤติปฏิบัติของเรานี้ กิเลสของเรานี้เป็นคู่ต่อสู้ของเรา ฟังดูสิ กิเลสของเรา ความอยาก ค้นหาความทะยานอยากนี้เป็นกิเลส แล้วอยากในการประพฤติปฏิบัติมันเป็นค้นหาความทะยานอยากไปที่ไหน ในการประพฤติปฏิบัติ แต่มันก็แฝงตัวมา นั่นนะ กิเลสมันถึงเป็นคู่ต่อสู้ คู่ต่อกรในการประพฤติปฏิบัติ

ในการประพฤติปฏิบัติ กิเลสของเรานี้แหละมันเลื้อย มันพลิกแพลงให้การประพฤติปฏิบัตินี้พลิกแพลงออกไป มันถึงมีความยากลำบาก ความยากลำบากว่าการคาดการณ์ การคาดการณ์ในวงรอบหนึ่ง มันก็หมุนไปวงรอบหนึ่ง ความเห็นก็เปลี่ยนไปวงรอบหนึ่ง เป็นอย่างนั้น แล้วคาดการณ์ละเอียดอ่อนหรือว่าจะแก่กล้าขึ้นมาขนาดไหน มันก็เป็นเรื่องของเรที่ตั้งสติขึ้นมา

อย่างเช่น การตกวงค์ ถ้าเรานั่งอยู่แล้วมันหายไปเลย แล้วสะดุ้งรู้สึกตัวขึ้นมา นั่นคือการตกวงค์ แล้วการตกวงค์ใหม่ๆ แล้วถ้าเราแก้ไขมันจะเป็นการแก้มาก แต่ถ้าเราเข้าใจผิด เราคิดว่าอันนี้เป็นความสงบของใจ เวลากำหนดพุทโธฯ ขึ้นมา หรือกำหนดใช้ปัญญา มันจะหายแว็บไป แล้วเงียบไป หายเลย แล้วเวลารู้สึกตัวขึ้นมา มันเหมือนกับคนตื่นนอน สะดุ้งตื่นนอนขึ้นมา อันนี้เป็นการตกวงค์ ถ้ามันลงลึกมากๆ การแก้ไขจะยากเข้า ยากเข้า สิ่งที่เราแก้ไขยากเข้า นั่นนะ มันพาออกไปข้างนอก สิ่งนี้เป็นกิเลสมันออกไปข้างนอก ออกไปต่างๆ แล้วทำให้เราเข้ามาไม่ได้ ล้มลุกคลุกคลานไป

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ แล้วมีความทุกข์ยาก มีความทุกข์ยาก แต่ทุกข์เพื่อจะพ้นกิเลส การประพฤติปฏิบัติไม่ใช่เอาความสุข เอาความสมหวังมาแต่เริ่มต้นหรอก มันมีความผิดพลาดของใจนี้ตลอดไป ความผิดพลาดนี้แหละมันเป็นเครื่องทำให้จิตใจเราเข้มแข็ง ใจจะเข้มแข็งขึ้นมาเพราะมันมีความผิดพลาดขึ้นมาแล้ว มันรู้จักว่าผิดพลาดขึ้นมา ถ้าจิตนี้จมไปอย่างนี้ตกวงค์ จิตนี้จมอย่างนี้ส่งออกไป ถ้าส่งออกไปแล้วทำให้ผลของมันคืออะไร?

คือความทุกข์ร้อนของใจ เวลาจบสิ้นสุดของมันคือทุกข์ร้อนแล้ว เรามีแต่ทุกข์ร้อนออกไป ผลของมันคือการปฏิบัติบูชา การปฏิบัติบูชาที่เราบูชาพระพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งพระอานนท์ไว้แล้ว บอกว่า

“บุญกุศลสิ่งต่างๆ ในการทำบุญกุศลนั้นไม่มีเท่ากับการปฏิบัติบูชา”

ถึงจะผิดพลาด เราก็ปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นจรณนิสัยของเรา สะสมให้เป็นไป ถึงมันจะผิดพลาดก็ให้มันผิดพลาดไป แต่ถ้ามันผิดพลาด มันเสียเวลาไป นั่นมันก็เป็นว่าเราอำนางวาสนาของเรา

เราหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์บางองค์พูดมันเข้าใจ มันซึ่งใจเรา บางองค์พูดไม่เข้าใจใจเรา นี่เหมือนกันจรณนิสัย การสร้างสมบุญกุศลมา ถ้าเราเจอครูบาอาจารย์เข้ากัน ลูกศิษย์ของพระสารีบุตรมีแต่ปัญญาทั้งนั้นเลย ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะ นั่นนะ ฤทธิ์ทั้งนั้นเลย ลูกศิษย์ของพระเทวทัตก็ลามกทั้งนั้นเลย นี่ก็เหมือนกันถ้าจรณนิสัยเราเข้าอย่างนั้น มันก็อยู่ที่อำนางวาสนาของเรา แล้วแต่ใครจะฉลาดจะลาภ เรื่องของกรรม น้อยคนนักที่จะแก้ไขกรรมสิ่งที่ว่าสะสมมา ต้องให้เขาได้ใช้กรรมกันไป พอใช้กรรมกันไป ผ่อนคลายขึ้นมาแล้ว ถึงจะคอยชักคอยลากกันไป ต้องคอยชักคอยลากกันไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้สัตว์ขันธ์สัตว์นั้น ศาสนาจะเจริญขึ้นมา เจริญมาในหัวใจของสัตว์โลก จนทั้งครอบครัวยิ่งสิ่งที่ดีของมนุษย์ขึ้นมา ยิ่งสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ทุกคนมีสิทธิ์การครองเรือน ทั้งสถานะขึ้นมาเพื่อออกบวชเห็นใหม่ ถ้ามีความศรัทธาขึ้นมา ออกบวชเพื่อจะต่อสู้กับกิเลสของตัวเอง ออกบวชเพื่อจะเข้าสงครามกับการต่อสู้กับกิเลส

นี่เหมือนกัน พอได้เข้าสงครามแล้ว มันเข้าต่อสู้กับกิเลส มันก็ต้องพยายามทำของตัวเองขึ้นมาดี ทำของตัวเองขึ้นมา มันทุกข์ยากขนาดไหน มันก็เป็นการที่ที่เราพอใจแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้อย่างนี้ มันถึงว่าลึกซึ้ง ผลของมันละเอียดอ่อน ผลของมันถ้าได้ผลแล้วมันมีคุณค่าสมกับการประพฤติปฏิบัติ สมกับที่เรามีชีวิตขึ้นมาแล้วเป็นเอกบุรุษนะ

เอกบุรุษองค์แรก คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หนึ่งเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ได้องค์เดียวเท่านั้น เพราะมันเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เรื่องของธรรมนี้เป็นเรื่องสำคัญ

มาก มันละเอียดอ่อนมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วก็ยังกราบธรรมอยู่ตลอดเวลา เพราะกราบธรรมด้วยความซึ่งใจ

เวลาทุกขนี้ไม่มีใครบอกนะ ทุกใจทุกดวงใจมันร้อนรุ่มมาก ทุกขจนสะท้อนใจกินไม่ได้ นอนไม่หลับก็มี ขนาดว่ากินได้นอนหลับผ่อนคลายลงไปบ้าง มันก็ยังเผาอยู่ในหัวใจ แล้วก็อย่างนี้ เกิดดับ เกิดดับในหัวใจ ไม่มีทางจะเอาออกจากหัวใจได้หมดเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้สิ่งนี้ แต่ตรัสรู้ได้ต้องสร้างสมบารมีมา สร้างสมบารมีเพราะมันอยู่ที่ลึกซึ้ง กว้างขวางที่สุดคือค้นหาไม่เจอ ลึกซึ้งที่สุดคือในหัวใจเราเอง แล้วย้อนกลับเข้ามาขนาดไหน มันจะมีพลังงานสิ่งใดย้อนกลับ...หาได้น้อยมาก จนกว่าเกิดมรรคาคืนมา พลังงานย้อนกลับ พลังงานที่ย้อนกลับเข้ามาทำลายตัวมันเองขึ้นมาได้ ย้อนกลับขึ้นมา เพราะทำความสงบของใจขึ้นมาก่อน สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่บอกถึงว่าพลังงานสิ่งนี้มีแล้ว ถ้าความสงบของใจพลังงานไม่มี นั่นเป็นเรื่องของโลก เรื่องของมือคิดเชื่อแล้วทำการผ่าตัด นั่นเรื่องของพลังงานของโลก นั่นคือโลกียะ หมุนออกไปทั้งหมดเลย

พลังงานของธรรม จิตสงบมาเชื่อแล้ว สิ่งที่มาเชื่อแล้วย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาจับต้องในสติปัญญา ๔ นี้ค้นหาโงะหาบารต้องค้นหาอย่างนี้ ถ้าใครค้นหาโงะหาบารได้ คนนั้นคนมีความสามารถ มีอำนาจวาสนา มันไม่ใช่ว่าที่ลอยๆ มาหรอก มันจะเกิดขึ้นมาจากจิตที่สงบก่อน ถ้าจิตมีพื้นฐานจะเกิดสิ่งนี้ ถ้าจิตไม่มีพื้นฐาน สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ไม่มีฐานรองรับมันจะเกิดขึ้นมาจากบนยอดฟ้าอากาศได้อย่างไร

ทำนาทำสวน ทำสิ่งที่ดินทั้งหมดเลย การประพฤติปฏิบัติมันต้องประพฤติปฏิบัติลงที่ใจ ประพฤติปฏิบัติลงที่จิตที่สงบขึ้นมา ทำนาทำสวนไปทำบนก้อนเมฆ นั่นเป็นความฝัน นี่เหมือนกัน ความคิดของเราก็คือความฝัน “ว่ามันเป็นสมาธิอย่างนั้น จิตสงบเป็นอย่างนั้น” เป็นความฝัน เป็นความใคร่ครวญของใจ ใจนี้ฝันเอาเอง ใจนี้ใคร่ครวญเอง...เป็นกิเลสผิ ดิเลสผิเป็นแบบนั้น แล้วหมุนออกไป หมุนออกไปอย่างนั้น ทำให้ใจนี้ทุกขร้อน ทุกขร้อนมาก

ไหนดการประพฤติปฏิบัติมันจะมีความรุ่มเย็นเป็นสุข?

มันไม่เห็นมีความรุ่มเย็นเป็นสุข มันจะรุ่มเย็นเป็นสุขต่อเมื่อใจนี้สงบ ใจนี้สงบ จะรุ่มเย็นเป็นสุขแน่นอนเลย เพราะสิ่งที่ฝันเป็นไฟเราชักถอนออกไปจากใจ การชักฝันถอนออกไป

จากใจ ทำให้ไฟของใจนี้ดับ ชักฟืนออกไปจากความคิดที่มันฟุ้งซ่าน เรายังคิดเท่าไร เรายังเติมฟืนเติมไฟเข้าไป

เขาว่า “กำหนดพุทโธๆ แล้วมันจะดับ”

ไม่เห็นดับเพราะสติเราไม่พอ แม้แต่พุทโธบางทีก็เป็นฟืนเป็นไฟเติมเข้าไป เพราะมันตื่นตื่น มันตื่นกับอาการอันนั้นแล้ว มันตื่นกับความเห็นของมัน กระทบกับสิ่งใดแล้วมันติดติดกับสิ่งนั้น หรือกับความคิดต่างๆ ที่มันสะสมลงที่ใจ สิ่งใดที่บาดหมางหัวใจไว้มาก เราคิดสิ่งนั้นขึ้นมา มันจะมีแต่อารมณ์รุนแรงขึ้นมาตลอดเลย ความลึกซึ้งของใจ แผลของใจที่ลึกๆ ลองคิดขึ้นมาจะเจ็บปวดตลอดเวลา นั่นนะ มันมีอยู่โดยตลอดไป

ชักฟืน ชักไฟ ชักสิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นฟืนเป็นไฟเติมเข้าไปตลอดไป ไฟมันจะลุกโชติช่วง มันก็จะเป็นความร้อนของใจ แต่ถ้าเราชักฟืนชักออกไป ไฟมันสงบตัวลง สงบตัวลง นั่นนะ มันเป็นความสงบแน่นอน เป็นความสุขแน่นอน สุขในหัวใจของเรา นี่เป็นเครื่องดำเนินใจ

ถ้าจิตนี้มีความสุข ๑ ความเห็นของเรามันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา อารมณ์ต่างๆ เข้ามา มีความสุขขึ้นมา นั่นนะ เป็นเครื่องดำเนินที่ว่า เอาสิ่งนี้ขึ้นทำงาน การวิปัสสนาต้องมีจิตเป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีจิตเป็นพื้นฐานจะเอาอะไรไปวิปัสสนา

ปัญญาจะเกิดขึ้นมา จะเกิดขึ้นมาจากไหน ถ้าปัญญาไม่มีการฝึกฝน ไม่มีการค้นคว้าขึ้นมา ปัญญามันอยู่ที่การฝึกฝน การค้นคว้า การแยกแยะ แยกแยะในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

ในเวทนาที่เกิดขึ้นกับเรานี้แหละ สิ่งที่เกิดขึ้น “เวทนากาย” ก็เป็นเวทนากายที่เจ็บปวดเรื่องของกาย “เวทนาของจิต” ความโสมนัส ความโทมนัส ความเศร้าโศกเสียใจ ความคิดของใจมันแยกแยะได้ทั้งหมดเลย นั่นนะ วิปัสสนา เวทนากาย-เวทนาจิต วิปัสสนาแยกแยะมันออก แยกมันออก แยกที่ว่า มันทุกข์ร้อนเพราะสิ่งใด?

สิ่งนี้มันมีความคิดแล้ว มันมีพื้นฐานของใจแล้ว สิ่งที่มีพื้นฐานของใจนี้เป็นโลกุตระ ถ้าโลกุตระธรรมเกิดขึ้นมา สัมมาสมาธิไม่เป็นโลกุตระ จะเป็นสิ่งใด สิ่งนี้เป็นโลกุตระเพราะมันพ้นจากแรงดึงดูดของกิเลส พ้นจากแรงดึงดูดของฟืนของไฟที่เราสะสมขึ้นไป สิ่งที่เป็นฟืนเป็นไฟสะสมแล้วเผาเรใจ เราชักฟืนออกแล้ว สิ่งนี้เป็นโลกุตระ สิ่งที่เป็นโลกุตระมันเป็น

สมบัติที่ว่ามันเป็นอิสระจากกิเลส มันไม่มีอยู่ในอำนาจของกิเลส ไม่มีอำนาจควบคุมสิ่งนี้ มันเป็นอิสระขึ้นมา

นั่นนะ เอาสิ่งนี้มาเป็นสิ่งที่ค้นคว้า สิ่งนี้ค้นคว้าในสติปัฏฐาน ๔ ยกขึ้นมาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม แล้วใช้ปัญญาแยกออกไป ถ้าเห็นกาย กายนี้มันเป็นสภาวะแบบใด ถ้าไม่เป็นสภาวะแบบใด ตั้งไว้ไม่ได้ สิ่งที่ตั้งไว้ไม่ได้ มันตั้งขึ้นมา ปัญญามันยังไม่ทันเกิดใจ พอเห็นกาย กายก็ดับ เห็นกายสภาวะเป็นไปอย่างนั้น มันก็ดับไป

ปัญญามันเกิดขึ้นมาเพราะว่าเราเห็นกายแล้ว ให้กายนี้กลับคืนไปสู่สภาวะเดิมของเขา สิ่งที่กลับคืนไปสู่สภาวะเดิมของเขา คือปัญญาของมันมันจะเห็นทัน เห็นทันใจ เห็นสภาวะของกายที่เห็นนั้นมันแปรสภาพไปด้วยอำนาจของสัมมาสมาธิ ด้วยอำนาจของปัญญาในการค้นคว้า สิ่งนี้เราค้นคว้าเราแยกแยะออกไป เราให้มันแปรสภาพออกไป

ตั้งใจไว้ฝึกฝนตรงนี้บ่อยๆ ทำตรงนี้ ตั้งใจขึ้นมาให้ได้

เห็นกายตั้งแต่กายหยาบๆ เห็นครั้งแรกใหม่ๆ มันจะหยาบ มันจะไม่เข้าใจ พอเห็นครั้งต่อไปๆ มันจะแปรสภาพ มันปล่อยได้ มันวางได้ พอมันปล่อยได้วางได้ มันจะเกิดความโล่งใจมาก

“ธรรมต้องเป็นฉันทามติ” มันจะเกิดสภาวะแบบนั้น มันจะตั้งใจมาทั้งหมดเลย ตั้งใจมาว่า

“เห็นสภาวะสิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นไป เอ๊ะ! มันไม่ใช่เรื่องจริง มันเป็นสมมุติสัจจะ มันเป็นเพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเราได้ร่างกายนี้มาเท่านั้น ร่างกายนี้ต้องคืนธรรมชาติเขาไปเด็ดขาด ทุกคนต้องตายไปนะ แล้วเวลาคนตายไปซากศพเอาไปไหน? เอาไปเผาไฟ เอาไปฝังดินไว้ ไม่มีใครต้องการมันเลย”

แต่ในปัจจุบันนี้เราอยู่กับมัน สิ่งนี้เป็นการที่ทำให้เราต้องเสียเงินเสียทองมากเลย ในการบำรุงบำเรอมัน อาหารการกินก็ต้องหามาให้มันกิน แล้วมันยังต้องเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องทำให้เสียเงินเสียทอง ต้องทำให้มันสวยงามขึ้นมา ให้มันพอใจ ต้องทำให้มันพอใจในความต้องการของตัวเอง สิ่งที่จะให้มันต้องการในตัวเอง มันจะสมความปรารถนาไปไหน

เพราะสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของอนิจจัง เป็นของสมมุติทั้งหมด สมมุติสัจจะจะเกิดตลอดเวลา นั้นเป็นเรื่องที่พวกเรารู้โดยโลกียะ สิ่งในโลกียะนี้รู้ในสมมุติสัจจะ เรารู้ทันตามสมมุติสัจจะนั้น เพราะเราใช้ปัญญาของเรา แต่มันไม่เป็นโลกุตตระมันถึงไม่ปล่อยใจ สิ่งที่ไม่ปล่อย ไม่ปล่อยขาด ออกไปจากใจ

ถ้ามันปล่อยขาดออกมาจากใจ มันจะใช้กำลังที่เราคิดค้นคือตั้งอยู่ ถ้ามันพลาด เราต้องกลับมาที่สัมมาสมาธิ กลับมาทำความสงบของใจ จิตเห็นสภาวะต่างๆ นั้นกำหนดลงที่ใจ อย่าไปกำหนดตรงที่ภาพนั้น ถ้าเรากำหนดไปที่ภาพนั้น จิตมันส่งออกไปที่ภาพนั้น เดียวภาพนั้นก็จะเลื่อนหายไป

เราต้องตั้งอยู่ที่ใจ ใจของเรา ตั้งใจของเราให้ใจของเรากำหนดพุทโธ สถิตอยู่ที่ใจ ใจนี้มันคงขึ้นมา ภาพนั้นจะชัดเจนขึ้นมาเอง สิ่งที่ชัดเจนขึ้นมาเอง แยกออกไป อานาจาสนามันเป็นอยู่ที่वासนาของคน จะว่าเราจะเอาสิ่งนี้เป็นเครื่องดำเนินทั้งหมด มันก็ถูกต้องอยู่ แต่บางทีมันทำไม่ได้ เราวิปัสสนากายก็ได้ วิปัสสนากายด้วยจิตใจ ด้วยจิตคิดเอา คิดว่ากายเป็นสภาวะแบบนั้น สภาวะแบบนั้น นั้นเราเอากายเป็นตัวตั้ง แต่จริงๆ คือการพิจารณาจิต เพราะจิตนี้โน้มไปที่กาย มันก็มีความคิดเห็นใหม่ มีความคิดที่ว่าเป็นพื้นเป็นไฟครั้งก่อน มันเป็นพื้นเป็นไฟเพราะเราใช้โลกียะ เราใช้ความคิดของเราเลย มันคิดแล้วมันจะเป็นกิเลสผุดออกไป

แต่ถ้าเราใช้ความเห็นของเรา ในเรื่องจิตมันสงบเข้ามาแล้ว อาศัยสภาวะกายอันนั้นแล้ว แล้วพิจารณากายไป นี่เปรียบเทียบได้ เปรียบเทียบสิ่งนี้ขึ้นมาก็เพื่อจะให้ใจมันหดสั้นเข้ามา ถ้าใจมันหดจากความคิด หดจากความที่มันเกาะเกี่ยวต่างๆ มันจะเป็นอิสรภาพของมันขึ้นมา มันจะย้อนกลับมาที่ใจของมัน ย้อนกลับมาที่ฐานนี้ มันสร้างฐานขึ้นมา แล้วกลับมาวิปัสสนากายซ้าก็ได้

นี่มันเป็นอุบายวิธีการไง ใช้นึกเอา นึกโดยความรู้สึก นึกได้ตอนนี้นึกได้ เพราะว่ามันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา มันเป็นโลกุตตระ มันถึงต้องน้อมนึกไปก่อน เป็นสัญญาไปก่อน ถ้าไม่มีสัญญาเลยมันจะเกิดปัญญขึ้นมาได้อย่างไร แต่ถ้าใช้สัญญาไปตลอดมันเป็นสัญญา สัญญาแก้กิเลสไม่ได้ แต่ในเมื่อไม่มีการเริ่มต้นใจ

เหมือนการผ่าตัด ถ้าเราไม่ผ่าหนังกำพืดเข้าไปก่อน มันจะไปถึงเนื้อ ถึงสิ่งที่เราจะผ่าตัดได้อย่างไร นี่ก็เหมือนกัน จิตนี้มันเหมือนหนังกำพืดไง ชั้น ๕ เหมือนหนังกำพืดไง เราต้องผ่าจาก

สิ่งนี้เข้าไป นึกสิ่งนี้ขึ้นมาก่อน...ขั้น ๕ สัญญาเป็นความจำได้หมายรู้ จริ่งอยู่มันเป็นหนึ่งกำพร้าว
ของใจ มันเป็นสิ่งที่ห่อหุ้มใจอยู่ อาการของใจไม่ใช่ตัวใจ

แต่ในเมื่อโลกุตตรธรรมเกิดขึ้นมาแล้ว

อยากอย่างหนึ่งเป็น “ตัณหา” อยากอย่างหนึ่งเป็น “มรรค”

นี่ก็เหมือนกันสัญญาที่จิตนี้เป็นตัณหาอยู่ มันจะเป็นสิ่งที่ว่าทำให้ไฟนี้ลุกโชนช่วง
ขึ้นมาเลย แต่ถ้าสิ่งนี้มันมีอยู่ นี่พลิกหน่อยเดียว ในการประพตปฏิบัติมันยาก มันยากตรงนี้ ยาก
ว่าตรงไหนเป็นโลก ตรงไหนเป็นธรรม ผู้ที่ประพตปฏิบัติจะเข้าใจว่า ถ้ามันพิจารณาเข้าไป มัน
ปล่อย มันว่างขึ้นมา มันปล่อยวาง มันแยกออกไป นั่นนะ เป็นโลกุตตระ เป็นธรรม

ถ้ามันคิดแล้วมันปล่อยวางไม่ได้ มันคิด มันอันตู่ มันดึงเราไว้ นั่นเป็นโลก สิ่งที่เป็นโลก
ต้องพักทันที ปล่อยวางเอาความคิดทั้งหมดแล้วกลับไปที่พักๆ ต้องทำสมถะขึ้นมา ถ้ามีสมถะ
ขึ้นมาใจจะสงบเข้ามา ถ้าไม่มีสมถะขึ้นมามันจะออก มันจะคิดอย่างนั้นตลอดไป มันคิดไปๆ จน
ออกมาหยาบ จนถึงกับเราเติมพินเข้าไป เรายังไม่รู้สีกตัวเลย

ถ้าเราเติมพินเพราะมันร้อน มันเผาจนร้อน จนได้รำพึงว่า “ทำไมปฏิบัติทุกข์ขนาดนี้”
นั่นนะ มันออกมา มันหยาบออกมา พอมันหยาบออกมา มันก็หมุนออกไปทางโลกียะแล้ว เราไม่
รู้สีกตัวเลย นี่กิเลสมันชักลากไป แล้วเราก็ตกลงไป...

(เทพขัดข้อง)

...เราปฏิบัติต้องต่อสู้กับกิเลสด้วย ไม่ใช่เราจะชำระกิเลส กิเลสจะนอนให้เราเข้าไปชำระ
...เป็นไปไม่ได้ กิเลสมันก็ต้องต่อต้านตลอดไป นี่ความต่อต้านของกิเลสเป็นแบบนั้น ล้มลุก
คลุกคลานขนาดไหนก็ต้องให้มันล้มลุกคลุกคลานไป แล้วยืนขึ้นมาให้ได้ใหม่ ยืนขึ้นมาก็คือการ
กำหนดพุทโธ การยืนคือต้องตั้งสติก่อนเลย

สิ่งที่จะยืนได้คือสติจะกลับมาก่อน ตั้งสติกลับมา แล้วตั้งสติ แล้วระลึกรู้พุทโธๆ ใช้สติ
ย้อนกลับๆๆ ตลอดเพื่อจะให้พลังงานตัวนี้คือพลังงานของใจ ให้มันมีพลังงานขึ้นมาแล้วกลับไป
วิปัสสนาใหม่ จะวิปัสสนาได้เลยเพราะมันฝึกฝนขึ้นมา

จากก้าว ๑ ขึ้นมาแล้ว มันจะเป็นก้าวที่ ๒ ก้าวที่ ๓ ขึ้นไป

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราปฏิบัติเป็นแล้ว ถ้าผู้ที่ปฏิบัติเป็น “คนภาวนาเป็น” หมายถึงคนที่เห็นกายเห็นจิตแล้วจับกายกับจิตนี้วิปัสสนา นี่มันเป็นงานอยู่แล้ว มันจะเลื่อมจากสัมมาสมาธิ เลื่อมจากการปฏิบัติมาบ้าง เลื่อมลงมาก็เลื่อมลงมาแค่ออกมา แล้วเราย้อนกลับเข้าไป ทำอยู่อย่างนี้ ย้อนกลับไปอยู่อย่างนี้ วิปัสสนาไปอยู่อย่างนี้ นี่ปัญญาก็คือเกิดอย่างนี้ ปัญญาไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง

ปัญญาของโลกนั้นเป็นเรื่องของความหยาบๆ เหมือนกับมรรคหยาบ มรรคของโลก สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพของเขา เลี้ยงชีพโดยการประกอบสัมมาอาชีวะนั้นมันเป็นเรื่องของหยาบ แต่ถ้าเลี้ยงชีพของผู้ปฏิบัติ ใจมันคิดผัด-คิดถูกละ เลี้ยงสัมมาอาชีวะเลี้ยงลงที่ใจ อารมณ์ความรู้สึกนั้นเป็นอาหารของใจ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อปัญญาของโลกมันเกิดขึ้นมา ปัญญาที่ว่ามันเป็นปัญญา มันออกไปมันเป็นสัญญา ย้อนกลับมาเป็นปัญญา เป็นปัญญา ปัญญาของโลกว่าเอาไว้เป็นประโยชน์กับอะไร ประโยชน์ทางโลกมันก็หมุนออกไปทางโลกเขา

ถ้าปัญญาของใจ โลกุตตรปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาคือเห็นความแปรปรวนของสภาวะชั้นธัมมตามความเป็นจริง เห็นสภาวะความแปรปรวนของกายตามความเป็นจริง เห็นบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า เป็นประจักษ์ไปก่อน เป็นประจักษ์มันปล่อยวางๆ ประจักษ์นี้ปล่อยวางนะ

ถ้าเป็นฉันทามติเมื่อไร นั่นคือมัชฌิมาปฏิปทา สิ่งที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา คือมรรคอรียสัจจะนี้รวมตัว มรรคจะรวมตัว งานชอบ ความเพียรชอบ การงานชอบ สติชอบ สมาธิชอบ สิ่งต่างๆ นี้เป็นความชอบทั้งหมดเลย แล้วมันรวมตัวเป็นฉันทามติ สิ่งที่เป็นฉันทามตินี้ชำระกิเลส นี่มันปล่อยวางอย่างนี้

มันจะขาดออกไป เห็นสังโยชน์ขาดออกไปจากใจโดยชัดเจนเลย ชัดเจนว่านี่สังโยชน์ขาดออกไป ใจนี้เป็นใจ จิตนี้เป็นจิต ทุกข์นี้เป็นทุกข์ แยกออกจากกันโดยธรรมชาติของมัน ขณะจิตที่มันแปรสภาพมันเปลี่ยนขึ้นไป มันเปลี่ยนจากอย่างนี้ จากบุคคลธรรมดาขึ้นไป จนเป็นบุคคลที่เห็นธรรม

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความปลื้มปีติมากกว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มีพระอัญญาโกณฑัญญะนี้เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เป็นผู้ให้เห็นธรรมตามความเป็นจริง เป็นพยานกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราเห็นตามความเป็นจริง เราจะเป็นพยานกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ธรรมยังมีอยู่” ถ้าจิตสภาวะแบบนี้เกิดขึ้นมา ธรรมยังมีอยู่โดยแน่นอน เพราะใจนี้เป็นธรรมขึ้นมา ใจนี้เห็นสภาวะว่าปล่อยวางสังโยชน์ สักกายทิฏฐิ ๒๐ ขันธ์ ๕ เป็นเรา เราเป็นขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ ทุกข์เป็นขันธ์ ๕ สักกายทิฏฐิ ๒๐ มันจะปล่อยวางออกไป สภาวะธรรมเกิดขึ้นตามความเป็นจริง ความเป็นจริงเกิดขึ้นมาจากฉันทามติ

ธรรมต้องเป็นฉันทามติอย่างนี้ อย่างนี้มันถึงรวมตัว

ถ้าเป็นประชาตียอย่างที่ว่าปล่อยวางชั่วคราว ปล่อยวางชั่วคราว...จะติดตรงนั้นไป สิ่งนั้นจะติดแล้วทำให้เราล้มลุกคลุกคลานติดอยู่อย่างนั้น แล้วเราไม่ก้าวเดิน มันถึงว่าไม่เป็นอกุปปิธรรม ใจเจริญแล้วเสื่อม ใจเจริญแล้วเสื่อม ทำให้ทุกข์ยากนะ

คนเราสร้างสม เรามีฐานะแล้วเราก็ไม่อยากจะไปทุกข์ยากอีก อยากมีฐานะก็อยากจะมีฐานะตลอดไป ไม่อยากจะทำไปจนอีกหรือ คนจนก็อยากจะเป็นคนรวยขึ้นมา นี่ใจเหมือนกัน ใจเรายังว่าแห้ว ใจเรายังไม่มีหลัก เราต้องพยายามฝึกฝนขึ้นมา จนใจมันมีหลักได้ มันปล่อยวางสิ่งนี้ได้ มันไม่เป็นอกุปปิธรรม มันเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์ เพราะว่าใจดวงนี้จะไม่พลิกกลับไปเป็นปุถุชนอีก ใจดวงนี้จะไม่พลิกกลับ ถึงจะวนเวียนตายในวัฏฏะนี้ก็อีก ๑ ชาติเท่านั้น ถึงนิพพานแน่นอน เข้าถึงกระแสของธรรมแล้วจะถึงนิพพานแน่นอน

แต่ในการประพฤติปฏิบัติในการเกิดการตาย ถ้าเราเกิดตายขึ้นมา ถ้าคนประพฤติปฏิบัติไม่ได้ต่อไปนะ ถ้าไม่ได้ต่อไป ติดอยู่อย่างนี้ ติดอยู่ได้ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์มันจะติดไปได้อย่างไร ในเมื่อสิ่งที่ว่ามรรค ๔ ผล ๔ ไม่ใช่มรรค ๑ ผล ๑ เว้นไว้แต่ขีปนาวุธปฏิบัติที่เดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม อาสวกษัตริย์เกิดขึ้นในปัจฉิมยาม อาสวกษัตริย์เกิดขึ้นชำระกิเลสไป แต่ถึงว่าไว้ สอนไว้มรรค ๔ ผล ๔ ให้พวกเราก้าวเดิน

เพราะเราเป็นเวไนยสัตว์ สิ่งที่เป็นเวไนยสัตว์ สัตว์ที่มีการสร้างบุญกุศลมาไม่เต็มที่ไม่เหมือนกับปฏิบัติแล้วมันจะลุล่วงไปเร็ว แต่ก็มีความจำเป็น มีอำนาจในการประพฤติปฏิบัติ ในเมื่อ

เรามีการประพฤติปฏิบัติอยู่ ผลขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ถึงว่ามรรค ๔ ผล ๔ ถึงเป็นทางเดินของเรา ถ้าเป็นทางเดินของเรา เราต้องยกขึ้นวิปัสสนาขึ้นตอนต่อไป

แล้วก็ย้อนกลับไป พิจารณากายซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างนั้นตลอดไป ถ้าพิจารณากาย เห็นกาย ในสภาวะละเอียดเข้าไป ในเมื่อเราพิจารณากายแล้ว เราจะไม่ยอมพิจารณากายอีก เราจะไปพิจารณาจิต นั้นเป็นอำนาจาสนาของแต่ละบุคคล แต่อำนาจาสนาของเราพิจารณากายก็พิจารณากายไป ยกเว้นพิจารณาจิตก็พิจารณาจิตไป สิ่งนี้มันให้แยกได้เพราะเป็นสติปัฏฐาน ๔ เหมือนกัน ถ้าเป็นสติปัฏฐาน ๔ นี่เป็นงานในการภาวนามยปัญญา ถ้าไม่เป็นสติปัฏฐาน ๔ นี่เป็นเรื่องของกิเลสมันหมุนออกไป

กิเลสอย่างละเอียดใจ แม้แต่กิเลสอย่างหยาบตายไปแล้ว กิเลสอย่างละเอียดมันก็ต่อต้านต่อต้านในความเห็นผิด ยังมีความเห็นผิดในการประพฤติปฏิบัตินี้สัมผัสคลุกคลาน เป็นไปธรรมชาติของมัน จนต้องอดนอนผ่อนอาหาร ในเมื่อเราทำสมาธิครั้งแรกตอนเริ่มต้น เราทำของเรา อย่างไรเราก็ทำของเราได้ สิ่งนี้มันยังไม่มีเครื่องเร้าใจ แต่เมื่อพอใจ มันมีหลักเกณฑ์ขึ้นมาในหัวใจแล้ว มันมีสิ่งที่เร้าใจ “เร้าใจ” คือผลของการประพฤติปฏิบัติใจ สุขที่ได้จากความรู้สึกอันนี้ใจ

ในเมื่อสิ่งนี้เป็นความสุขที่เราสมความปรารถนา มีความสุขอย่างมาก แล้วใจนี้เป็นอกุศลธรรม รู้โดยสัญชาตญาณ รู้โดยสังขาร รู้โดยปัจจัยจัดตั้ง ใจดวงนี้ไม่ลงต่ำอีกแน่นอน ใครจะรู้กับเรา-ไม่รู้กับเรานั้นเป็นเรื่องของคนอื่น แต่เรื่องของเรา เราต้องประพฤติปฏิบัติไป กิริยาท่าทางของเรา เราต้องพยายามทำของเรา

เหมือนกัน เหมือนกับโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว จันอาหารเหมือนกับพระทั่วไป นี่กิริยาของโลกกับกิริยาของผู้ที่มีธรรมเหมือนกัน กิริยาภายนอกส่วนเป็นกิริยาภายนอก แต่หัวใจไม่เหมือนกัน หัวใจมันเปลี่ยนแปลงไปจากเรื่องของโลกแล้ว มันเป็นเรื่องของธรรม มันจะแสวงหาธรรม มันถึงพยายามประพฤติปฏิบัติให้เข้มแข็งขึ้นไปไง นั่นนะ การประพฤติปฏิบัติมันจะเข้มแข็งขึ้น การเข้มแข็งขึ้นมันถึงว่าต้องอดนอนผ่อนอาหาร สิ่งที่ต้องอดนอนผ่อนอาหารเพื่อจะรูกเร้าขึ้นไป

แต่เดิมเราทำไม่ได้ เราไม่กล้าทำ ทำเพราะว่าเราคิดว่า เรื่องของร่างกายแค่นี้ก็มัชฌิมาปฏิปทาแล้ว เป็นทางสายกลาง ทางสายกลาง แต่ในเมื่อกิเลสมันละเอียดขึ้นไป สิ่ง

ละเอียดยื่นไป อดนอนผ่อนอาหารขึ้นไปเพื่อจะไปต่อสู้กับสิ่งที่ละเอียดยื่นกว่า ให้ใจนี้สงบขึ้นมา สิ่งที่จะสงบขึ้นมานั้นเป็นพื้นฐานของใจ

พิจารณากาย จับกายขึ้นมาวิปัสสนาก่อน พิจารณาเข้าไป เข้าไป อยู่อย่างนั้น

พิจารณาจิตก็ได้ ขันธมันเป็นขันธอันละเอียดยื่นไป ปล่อยางเหมือนกัน

กายหรือจิต ถ้าปล่อยางจะปล่อยางเหมือนกัน

เราจะขึ้นรถ ถึงป้ายนั้นเหมือนกัน จะรถยี่ห้อใด รถอะไรก็ได้แล้วแต่ ถ้าเข้าป้ายแล้วมันก็คือป้ายนั้น นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อใจเข้าถึงที่แล้วมันจะเข้าถึงด้วยฉันทามติ จะไม่มีด้วยสิ่งอื่นใดเลย ฉันทามติของธรรมที่เราสร้างสมขึ้นมา เป็นการสะสมของใจขึ้นมา หมุนเวียนออกไป หมุนเวียนออกไป รู้ผิดรู้ถูกออกไป

เพราะอาการของใจมันต้องเก็บเล็กผสมน้อยใจ รู้เจียมเนื้อเจียมตัวเก็บเล็กผสมน้อยเพราะอำนาจวาสนาของเราเป็นคนขี้ทุกข์ขี้ยาก คนขี้ทุกข์ขี้ยากประพฤติปฏิบัติมันก็มีความทุกข์ความยากในหัวใจ สิ่งนี้มันเป็นเครื่องกั้นใจของเรา เราก็พยายามจับสิ่งนี้แล้วให้มันปล่อยาง ใจมันจะปล่อยางสิ่งที่เป็นเครื่องกั้นเข้าไป จนถึงที่สุดจับได้เหมือนกัน จับกายได้ วิปัสสนาเหมือนกันเลย

วิปัสสนานี้เป็นงาน งานเหมือนกันแต่คนละขั้นตอนของกัน แล้วความเป็นไปของใจก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่เหมือนกัน เพราะงานของเรา เวลาเราทานข้าว เราทานข้าวเข้าที่ปากแล้วเราอืดท้องตลอดไป นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อใจจับกายได้ วิปัสสนากายแยกออกไป แยกออกไป ให้กลายเป็น ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ แยกออก มันจะแยกออกไปตามสภาวะของมัน คืบสภาวะเดิมของมัน พอคืบสภาวะเดิมของมัน มันจะปล่อยางเข้ามา ปล่อยางเข้ามา จะเป็นประชาตติไปบ่อยๆ ครั้งๆ ต้องซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ในการประพฤติปฏิบัตินี้เรื่องการปล่อยางแล้วคิดว่าเป็นผล นี่ทำให้คนผิดพลาดมามาก คนเรามันผิดพลาดตรงที่ว่า เวลาปฏิบัติแล้วมันจะปล่อยาง มันจะแว้งแว้งแล้วว่าอันนี้เป็นผล พออันนี้เป็นผลขึ้นมามันเหมือนกับคนเรามีเงิน มีเงินขึ้นมาเราจะจับจ่ายใช้สอยขนาดไหน มันจะเป็นประโยชน์กับเราเพราะเรามีเงิน เรามีเงินเราไปซื้อหาสิ่งใดมันเป็นประโยชน์กับเราได้ เพราะแลกเปลี่ยนได้

มีสัมมาสมาธิ จิตมันแว้งว้าง สิ่งนี้เป็นต้นทุน สิ่งนี้ถึงจะยกขึ้นมาเป็นพื้นฐานขึ้นมาแล้วจับกาย จับจิตได้ จับกาย จับจิตได้นั้นเป็นงานของวิปัสสนา ถ้าภาวนาไม่เป็น จับกายจับจิตไม่ได้ มันไม่เป็นมาตั้งแต่ต้น แต่นั่นมันเป็นมาตั้งแต่ทีแรกแล้ว มันเป็นตั้งแต่ขั้นตอนที่ว่า เห็นธรรมสภาวะธรรมตามความเป็นจริงแล้วมันเป็นขึ้นมา สิ่งนี้เป็นการยืนยัน

ถ้าขั้นที่ ๑ ผ่าน ขั้นที่ ๒ จะจับต้องง่าย ขั้นที่ ๓ เข้าไปติด ขั้นที่ ๔ ยิ่งลงไปใหญ่ มันจะหลงไปตลอดไป เพราะมันเป็นเกล็ดลึกลับเป็นความลึกลับของกิเลส กิเลสนี้ลึกลับมาก นี่ไง ธรรมที่มันละเอียดอ่อนมันละเอียดอ่อนอย่างนี้ เพราะมันลึกลับด้วย ลึกลับแล้วอยู่กับเราตลอดไปด้วย

กิเลสมันฉก มันกัดเราตลอดไปเลย ในการประพฤติปฏิบัติมันจะฉก มันจะกัดให้เราใจความน้อยเนื้อต่ำใจ ให้เรามีความคิดตลอดไปว่า

“ทำไมมันเป็นแบบนี้ ทำไมมันเป็นแบบนี้ สมบัติของเราแท้ๆ เลยไม่น่าจะทำลายเรา”

แต่มันจะทำลายออกไป เพราะมันคือกิเลส นี่กิเลสมันร้ายกาจอย่างนั้น กิเลสอยู่ที่หัวใจ แล้วทำให้ใจเป็นที่อยู่อาศัยของเขา ถ้ากิเลสนี้อยู่ในหัวใจของเรา พญามาร ถ้าพูดถึงพระที่ประพฤติปฏิบัติจนพ้นไป มารคอยตัก เพราะเขาเป็นพญามาร เขาต้องพยายามเอาจิตนี้ เอาหัวใจของสัตว์โลกให้อยู่ในอำนาจของเขาตลอดไป แล้วเพิ่มจำนวนของเขาไว้ในอำนาจของเขา ถ้าจำนวนของสัตว์โลกพิจารณาปล่อยวางไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เขาจะคอยตัก จำนวนเสนามารที่อยู่อาศัยเขาน้อยไป เขาจะไม่พอใจของเขามาก เขาสร้างสมของเขาไป

เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นไปแล้วคนทำบุญกุศลเกิดเป็นเทพ ถ้ามีมารในหัวใจเป็นอย่างนั้น เป็นบุคลาธิษฐานก็ได้ เป็นธรรมาธิษฐานก็ได้ ธรรมาธิษฐานธรรมในหัวใจของเราเป็นบุคลาธิษฐานเป็นบุคคล บุคคลก็มีจริง ในเมื่อประพฤติปฏิบัติ ในวัฏฏะนี้มีคนดี-คนชั่วเหมือนกัน คนชั่วก็เคยทำบุญกุศลเหมือนกัน ถึงคราวที่เขาได้บุญกุศลเสวยของเขา เขาไปเกิด นั้นเทพฝ่ายมาร สิ่งนั้นก็ มี เทพฝ่ายมาร พญามารมีจริง ตัวพญามารก็มีจริง แล้วสร้างแต่สิ่งที่เป็นเรื่องความวุ่นวายให้กับสถานที่อยู่นั้นตลอดไป

เราก็เหมือนกัน เราเป็นธรรมาธิษฐาน ย้อนกลับมาที่ใจ แล้วพิจารณาอย่างนี้ ถ้าพูดถึงมันมีพญามารอยู่ เราต้องแก้ไข เราต้องพยายามต่อสู้กับเรา เราสู้กับเราเอง เราสู้กับมารตัวนี้ ถ้ามารตัวนี้

ตายลงไปจากใจตัวนี้ เราจะไม่ไปเกิดเป็นเสนามารอีกต่อไป เราจะเกิดเป็นเทพฝ่ายธรรมตลอดไป ฝ่ายธรรมเพราะมันยังไม่ถึงที่สุด แต่ถ้าถึงที่สุดแล้วมันจะไม่เกิดอีกเลย

สิ่งที่ไม่เกิดอีกต้องวิปัสสนาเข้าไป ซ้ำเข้าไป แล้วปล่อยวางๆ สิ่งนี้ ปล่อยวางหลายครั้ง หลายหนเข้า หลายครั้งหลายหนเข้า มันจะต้องขาดออกไป รู้จากตามความเป็นจริงว่า สังโยชน์ ไม่ขาด แต่การร่าเริงกับปฏิมะอ่อนลง รู้ว่าอ่อนลงเป็นปัจจัยจัดตั้ง จิตกับกายแยกออกจากกัน จะต้องแยกออกจากกันโดยธรรมชาติเลย จิตนี้เป็นจิต โลกนี้เป็นหน้ากลอง ถ้าวิปัสสนากาย โลกนี้จะร่าเริงเป็นหน้ากลอง วิปัสสนาจิตนี้มันจะปล่อยวาง แล้วมันรู้จากปัจจัยจัดตั้ง

ปัจจัยจัดตั้งเป็นเครื่องดำเนินออกไป เป็น “ธรรมต้องเป็นฉันทามติตลอดไป”

มันปล่อยวาง ไม่มีกิเลสในขั้นตอนนี้เข้ามาอยู่ในนี้เลย

แต่ใจมันจะปล่อยออกไปเห็นไหม เว้งว้าง ว่างมาก ใจนี้จะว่าง เว้งว้างไปตลอดไป

คิดตรงนี้ก็คิดมาก ถ้าคิดตรงนี้มันก็อยู่แค่นี้ว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน อาศัยสติสัมปชัญญะ สติ มันจะขึ้นมาเต็มที่แล้ว เพราะขั้นต่อไปจะเป็นมหาสติ-มหาปัญญา สติพร้อมอยู่ ควบคุมใจอยู่ มันก็จะว่างอยู่อย่างนั้น เข้าใจว่านี่เป็นผลไง ถ้าเข้าใจว่านี่เป็นผล “สิ่งนี้คิด” คิดอยู่ในขั้นตอนนี้ไม่ถึงที่สิ้นสุด

ฉันทามติขั้นต่อไป จะไม่เห็นฉันทามติขั้นที่มันสะท้อนเลื่อนลั่นกลางหัวใจ

ไม่เห็นฉันทามติที่พลิกใจนี้ออกไปจากกิเลส สิ่งนี้ยังอยู่ข้างหน้าที่เราต้องก้าวเดินต่อไป

ในเมื่อมีงานอยู่ สิ่งที่มีอยู่เห็นไหม ปลาในข้อง สิ่งที่ปลาในข้องมีอยู่ มันยังจับได้ นี่ก็เหมือนกัน ปลามันจับได้ มันพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันละเอียดเข้าไป เพราะจิตเวลามันปล่อยวางสังโยชน์เข้ามา...ใครเป็นคนปล่อยวาง? จิตนี้เป็นผู้ปล่อยวางใช่ไหม สิ่งที่ปล่อยวางเหมือนปลาตัวนั้นมันมีอยู่ไ้ ปลาอดเกล็ดปลา ปลามันก็มีชีวิตอยู่ ถอดลอกหนังปลาออกไป ปลายังมีชีวิตอยู่ สิ่งที่มีชีวิตอยู่ มันยังเป็นไป

นี่ก็เหมือนกัน เราปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา จิตรับรู้ จิตปล่อยวางเข้ามา ปลามันถึงยังมีอยู่ไ้ สิ่งที่มีอยู่แต่มันเพียงแต่ละเอียดอ่อนเข้าไป มันใส มันสว่าง มันเว้งว้างขนาดไหน มันละเอียดอ่อนเข้าไป มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันเรื่องการปล่อยวางนี้มันเป็นวงของสมณะ สิ่ง

เป็นสมณะ เป็นการปล่อยวาง มันจะเว้งว้าง นั่นเป็นเรื่องของสมณะ เป็นเรื่องของสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิมันปล่อยวางได้ แม้แต่เข้าสมาบัติมันยังเว้งว้างยิ่งกว่านั้นอีก มันเว้งว้างมาก แต่ความเว้งว้างนี้มันสิ่งที่ว่ามันมีกิเลสอยู่ในนั้น มันถึงต้องมาย้อนกลับได้

ถ้าย้อนกลับได้ ถ้าใจย้อนกลับนะ เราไม่คิดว่ามันมี คนที่ติดคิดว่าเป็นผล ใจนี้จะไม่ทำงาน สิ่งที่ไม่ทำงานมันก็อยู่เฉยๆ สิ่งที่อยู่เฉยๆ เห็นไหม ถึงว่ามันนอนตายอยู่เฉยๆ ใจสัมมาสมาธิชำระกิเลสไม่ได้ แต่สัมมาสมาธิจะมีความสุขมาก เว้งว้างมาก แต่ในความสุขของกิเลสมันหลอกใช้ ในความสุขของกิเลสที่มันอ่อยเหยื่อ อ่อยให้ใจดวงนี้ติดอยู่แค่นั้นใจ

แต่ถ้าเราคิดว่าในความสุขนี้มันเป็นอนิจจัง ในความสุขนี้มันไม่ใช่เป็นความสุขความจริง ถ้าความสุขความจริงมันต้องว่างโดยธรรมชาติของมัน ไม่ใช่ความว่างแล้วก็เกิดอารมณ์เกิดความรู้สึกขึ้นมาอีก สิ่งที่ว่างแล้วเกิดความรู้สึกขึ้นมา เป็นปม เป็นปมในหัวใจนั้น สิ่งนี้มันมีอยู่ มันมีอยู่มันก็จับต้องได้

สิ่งที่มืออยู่ ต้องจับต้องได้

สิ่งที่มืออยู่ ต้องคันค้ำเจ้า

สิ่งที่มืออยู่ในหัวใจทำไมจะคันค้ำไม่เจอ ในเมื่อปลาอยู่ในข้อง มันคั่นอยู่ในข้องดังเสียงโครมๆ แต่เรามองไม่เห็นเพราะว่าปลานี้มันเป็นบุคคลาธิฐาน แต่หัวใจมันหลอกใจ นี่พญามารมันเสียม เสียมอย่างนั้น หลอกว่านี่ว่าง...ว่าง...จนใจไม่ทำงาน ถ้าใจไม่ทำงานมันก็ไม่ย้อนกลับ

ถ้าใจทำงานมันย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับ ใจทำงานคือพลังงานของธรรม ถ้าธรรมมันย้อนกลับขึ้นมา มันจะเข้าไปจับต้องสิ่งนี้ได้ เข้าไปหาสิ่งนี้เจอ ถ้าใจไม่มีพลังงานตัวนี้มันจะไม่ย้อนกลับ สิ่งที่ไม่ย้อนกลับมันก็หมุนออกไปข้างนอกอยู่อย่างนั้น แล้วก็เว้งว้างอยู่อย่างนั้นตลอดไป นี่นอนตายเฉยๆ ถ้าตายก็ตายตรงจริงๆ ยังต้องเกิดอีกแน่นอน

แต่ถ้าพิจารณาขึ้นมา มีครูบาอาจารย์คอยแนะนำ หรือเราสงสัยในตัวเอง แล้วก็คิดว่า “สิ่งนี้ต้องมืออยู่” ย้อนกลับ ย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับเข้ามา จับต้องได้...กายอันละเอียด สิ่งนี้ละเอียดอ่อนมาก มันเป็นอสุภะ-อสุภัง สิ่งที่เป็นความสกปรกโสภณของเรื่องสิ่งต่างๆ เกิดจากตรงนี้ทั้งหมด สิ่งนี้เกิดขึ้นมาแล้วมีสรรพสิ่งออกมาจากภายนอกทั้งหมดเลย ถ้าตัดตรงนี้ได้ตัดกามราคะได้

ถ้าตัดตรงนี้ไม่ได้...นี่คือกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ ถึงต้องเป็นมหาสติ-มหาปัญญา มหาสติ-มหาปัญญานี้ต่อสู้กับกามราคะ พลิกฟ้าว่าดินตรงนี้ ตรงนี้เพราะไม่เกิดในกามภพ

สิ่งที่เกิดในกามภพนี้ จิตนี้ต้องเวียนเกิดเวียนตายในกามภพอีก นั่นนะ ฉันทามติที่ทำให้ฟ้าดินสะท้อนเรือนลับ จะสะท้อนตรงนี้ ถึงเห็นว่า

“ธรรมต้องเป็นฉันทามติที่ว่าเกิดจากการประพฤติปฏิบัติโดยโลกุตระธรรม”

สิ่งที่ เป็นโลกุตระธรรม มัน เป็นโลกุตระมาตั้งแต่เริ่มต้นแล้วทำไมต้องเป็นโลกุตระอีก หรือ? มัน เป็นโลกุตระธรรมของชั้นของมันไง ชั้นของอสุภะนี้มันชั้นของกิเลสที่ละเอียดมันก็มีสิ่งที่ละเอียด โลกอันละเอียดเห็นไหม โลกอันละเอียดคือโลกที่เกิดในกามภพไง

สิ่งที่ จะไม่เกิดในกามภพนี้ มันต้องย้อนกลับเข้ามาวิปัสสนาตรงนี้ วิปัสสนา

สิ่งนี้เป็นสิ่งที่รุนแรงมาก มันจะวิปัสสนาไม่ได้ เพราะมันพอใจ ความพอใจนี้เป็นกาม สิ่งที่เป็นกาม ใจมันพอใจ ใจมันคิดของมันเอง ใจมันคิดตัวมันเอง คิดสิ่งนี้ คิดต่างๆ แล้วมันก็พอใจสิ่งต่างๆ แล้วความเป็นมรรคละ ความอยากที่เป็นมรรคจะเกิดได้อย่างไร ในเมื่อมันแย่งพลังงานไปใช้ทั้งหมดแล้ว นี่พลังงานที่มีอยู่ในหัวใจ สิ่งต่างๆ แย่งไปใช้ แย่งไปใช้ทั้งหมดเลย แล้วเราจะมีอะไรไปต่อสู้กับมัน เราถึงต้องทำความสงบ

น้ำป่า...ทำความสงบของใจ ดิ่งเลย ดิ่งใจให้เข้ามาพุทโธๆ บางทีเหมือนกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ เพราะเวลามันดิ่งออกไป มัน เป็นประชาติของกิเลสที่มันพาออกไป ออกไปสิ่งนั้นว่านี่เป็นวิปัสสนา เห็นความนอนตาย ถ้าคิดในสมาธิขึ้นมาว่า “สัมมาสมาธินั้นนอนตาย ต้องใช้ปัญญา” ก็ใช้ปัญญาล้วนๆ ออกไป ปัญญาใช้ไปมาก ใช้ไปมาก มันก็เป็นประชาติ ประชาติไม่เป็นฉันทามติ ถ้าเป็นประชาติ มันชำระไม่ได้

“ก็เราวิปัสสนาอยู่นี้มันเป็นงาน ทำไมมันทุกข์ยากอย่างนั้นอีกล่ะ”

ทุกข์ยากมาก ทุกข์ยากสุดๆ เพราะว่ามันคิดไม่ได้เลย มันปล่อยไม่ได้เลย ปล่อยจะคิดตลอดไป ความคิดนี้มันจะรุนแรงมากเพราะมันใกล้กับตัวใจ ใจกับจิตมันหัดสั้นเข้ามา มันถึงตัวเดียวกัน ความคิดมันจะรุนแรงตลอดไป รุนแรงคิดขนาดไหนก็วนออกไป คิดแต่เรื่องมันเป็นไปนะ คิดแต่เรื่องของกิเลสนะ

“ทำไมเราคิดว่าเราประพฤติปฏิบัติ เรามีพื้นฐานของธรรมขนาดนี้แล้ว ทำไมมันยังคิดออกไปเป็นเรื่องของกามราคะได้”

ก็คือตัวมัน คือจังหวะของมัน มันถึงคิดอย่างนั้นได้ คนเราถ้าไม่หิวมันก็ไม่คิดถึงอาหาร เห็นไหม ถ้าคนเราถ้าไม่ทุกข์มันก็ไม่แสวงหา ถ้ามันมีอึดสบายมันก็เป็นอย่างนั้น แต่เดิมมันใช้สิ่งนี้หากินอยู่ กามมันอยู่ในหัวใจของมัน แต่มันใช้สิ่งนี้หากินออกไป มันก็เพลินของมันตลอดไป มันก็ไม่คิดเรื่องนี้ แต่ในการเราย่นเข้าไปถึงตัวมัน

ใครเป็นตัวทุกข์?

ก็เอ็งเป็นตัวทุกข์ เอ็งเป็นตัวเริ่มต้นตัวคิด มันก็เลยมีพลังงานที่ต่อต้านที่รุนแรงมาก

สิ่งที่รุนแรงมาก กาม สิ่งทีเื่องของโลกนั้นเป็นผลของกามราคะ แต่เรื่องของใจนี้เป็นเรื่องของกามฉันทะ สิ่งทีความพอใจของใจ ใจมันติดอยู่ในหัวใจนี้เป็นกามฉันทะ ความพอใจ นี่มันอุ้งกินกับสิ่งนี้ มันจะต่อสู้กันรุนแรงมาก สิ่งทีรุนแรง น้ำปามันรุนแรงสุดๆ ความรุนแรงของมันท่วมพ้นออกมาทับใจนี้ จมใจนี้ลุ่มลูกคลุกคลาน ต่อสู้ขนาดไหนก็ลุ่มลูกคลุกคลาน ต้องลุ่มลูกคลุกคลานไปก่อน เพราะเรื่องของกิเลส

การแสวงหา การพยายามจับต้องกิเลสนี้เป็นเรื่องแสนทุกข์แสนยาก กว่าเจจะเจอหน้ามัน เพราะมันหลบซ่อนตัวโดยมิดชิดไม่แสดงตัวเลย แล้วจะไม่เห็นเลยว่าสิ่งนี้เป็นกามราคะ มันจะเหมือนกับใจนี้นิพพานอ่อนๆ นิพพานน้อยๆ อยู่ในหัวใจ คิดว่าอันนี้สิ้น ว่างหมดเลย นั่นนะ มันหลบซ่อนขนาดนั้น แต่เวลาไปเจอตัวมันนะ มันพลิกแพลง มันต่อสู้รุนแรงขนาดทีว่าเราไม่มีปัญญาจะต่อสู้เลย ต้องกลับมาพุทโธๆ จมเหมือนกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ ก็ต้องเป็นแบบนั้น จนกว่าจะยืนฐานได้ จนต่อสู้กันทันว่ามันเป็นสภาวะแบบใด

ใจนี้เคลื่อนไป มีแรงเสียดสี มีแรงต้านทาน

“สิ่งที่เราหยุดอยู่เฉยๆ นี่ก็เป็นธรรม”

นี่ไง มันสร้างเรื่องหลอก

ประชาตติ เสียงส่วนมากกับเสียงส่วนน้อยหลอกกันอยู่ในหัวใจ

ถ้าจิตนี้เคลื่อนไปมันก็เป็นกามราคะ จิตนี้ไม่เคลื่อนไปถ้าอยู่เฉยๆ นี่มันก็เป็นธรรม...นี่มันสร้างหลอกแล้วมันก็พลาดไป พลาดไป อยู่อย่างนี้ตลอดไป จนถึงที่สุดเราแยกออกไปจนปัญญา มันทัน เป็นปัจจัยตั้ง สิ่งที่เป็นปัจจัยตั้งเกิดขึ้นมาจากปัญญาของเรา

เราสร้างสมปัญญาอันละเอียดคนละ เล็กซึ่งมาก ละเอียดอ่อนในหัวใจ จนถึงที่สุดธรรมต้องเป็นฉันทามติ รวมตัวกันสมุจเฉทปหาน ครั้น! ในหัวใจนะ โลกนี้พลิกฟ้าคว่ำดิน กามราคะจะไม่เกิดกับใจดวงนี้ นั่นนะ ใจดวงที่ว่าหมุนเวียนตายเวียนเกิดมา มาเห็นสภาวะอย่างนั้น แล้วใครมันจะมาหลอกมันได้ว่าสวรรค์ไม่มี นรกไม่มี

มันเห็นสิ่งนี้ ที่นรกสวรรค์ สิ่งที่เป็นกามภพตั้งแต่สวรรค์ลงมา สิ่งนี้มันมีอยู่ แล้วมันทำลายจากหัวใจ สิ่งทีใจดวงนี้ต้องไปเสวยภพสภาวะแบบนั้น แล้วมันทำลายหัวใจ ทำลายเหตุจากที่จะไปจนออกไปจากใจ แล้วจะไปสงสัยที่ไหนว่านรกสวรรค์ไม่มี

นรกสวรรค์ในอก นรกสวรรค์ในหัวใจ...ถูกต้อง นรกสวรรค์ในอก...ถูกต้อง ถูกต้องเพราะมันมีอยู่แล้วทำลายแล้ว แต่ผลของมันถ้ามันไม่ทำลายขึ้นมา มันมีเชื้ออยู่ มันก็ต้องไปเกิดไปตายตามสถานะของเชื้อของเขา...มันทำลายตัวมันเอง นี่เป็นปัจจัยตั้ง รู้จากการประพฤติกปฏิบัติ

ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติจะเห็นสภาวะตามความเป็นจริงว่า สิ่งนี้มันสืบทอดไป เพราะมันมีสิ่งนี้มีเชื้อจากตรงนี้เอง มีต้นทุนจากตรงนี้ มันถึงไปนรกสวรรค์นั้น แล้วปัจจุบันนี้ทำลายขาดออกไปจากใจ เว้งว้างหมดเลย คิดสภาวะแบบนั้นอีก จะเว้งว้างมาก จะเว้งว้างขนาดไหน นี่ปลาในสุม ปลาตัวสุดท้ายอยู่ในสุม จะเป็นตอของจิต จะสว่างไสว...ฐิติจิตอยู่ตรงนี้

“จิตเดิมแท้ที่สว่างไสว จิตเดิมแท้ที่ผ่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส”

ถ้าจิตเดิมแท้ที่ผ่องใสก็จะผ่องใสอยู่อย่างนั้น นี่พระอนาคาตติ ดิตตรงนี้ใจ คิดในดวงจิตของตัวเอง จิตของตัวเองปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา ในสติปัญฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมที่วิปัสสนาแล้วปล่อยวางเข้ามา สิ่งทีรับรู้สิ่งต่างๆ แล้วปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางขั้นๆ ขั้นๆ สืบทอดเข้าไปรับรู้สิ่งต่างๆ ปล่อยวางเงาเงาที่รับรู้ นี่ เพราะสิ่งนี้สืบทอด เพราะตัววิชชานี้เป็นตัวกิเลส สิ่งที่เป็นตัวกิเลสนี้ถึงสืบทอดออกไปเป็นขั้นๆ ขั้นๆ เงามันก็ยึดสิ่งต่างๆ ขึ้นมา

แล้วมันวิปัสสนาจนปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา เป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา จนถึงที่สุดเห็นใหม่ ปล่อยวางเข้ามาจิตนี้ก็รับรู้ตลอด รับรู้ตลอด ถึงที่สุดแล้วว่างหมดเลย

ถ้ายังบอกว่า “ว่าง” บอกว่า “สว่างไสว” นั่นคือตัวของจิตทั้งหมด

สิ่งที่รับรู้สิ่งต่างๆ ในสถานะของอากาศ ในสถานะของสิ่งต่างๆ เขาจะไม่รู้ตัวเขาเองเลย ในวัตถุเขาไม่มีชีวิต ในสิ่งที่เป็วัตถุเขาจะไม่รู้คุณค่าของเขา รถยนต์เครื่องยนต์กลไก เราให้คุณค่าเขา เขาถึงเป็นคุณค่าขึ้นมา ตัวเขาเองเขาไม่มีคุณค่า เขาไม่รู้สึกรู้สีกตัวของเขา เพราะเขาไม่มีชีวิต

แต่จิตนี้เป็นมหัศจรรย์เพราะมันเป็นสิ่งที่มีชีวิต มันเป็ชีวิตของมัน มันถึงให้คุณค่าเขา แล้วมันปล่อยวางเขาเข้ามาหมดเลย มันก็ว่ามันว่าง แล้วมันก็มีมหัศจรรย์แว้งแว้ง

มหัศจรรย์จริงๆ เพราะมันเป็นตัวของมันเอง แล้วมันแว้งแว้งหมดเลย

จนกว่าจะเข้าใจ ปัญญามันเกิดขึ้นมา มรรคมันจะเกิดขึ้นมา ถ้าปัญญารู้ว่าสิ่งที่รับรู้สิ่งต่างๆ นั่นคืออะไร ว่างๆ นี่ใครเป็นคนบอกว่าว่าง สิ่งที่ว่าว่างนี่ใครเป็นคนบอก...จะย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา พลังงานจะย้อนกลับ ถ้าย้อนกลับจะจับสิ่งนี้ได้ สิ่งที่ต้องจับได้เป็จะเป็นสิ่งที่สะท้อนใจมาก สะท้อนใจเพราะว่าสิ่งที่ว่าจิตจับจิตนี้เป็นเรื่องมหัศจรรย์ที่สุด

ถ้าเป็นพิจารณากาย เห็นกายของจิต จิตนี้จะเป็กายอันละเอียดลึกซึ้งมาก ละเอียดใส ขนาดไหน มันเป็ความละเอียดของใจดวงนั้น ถ้าใจเราเห็น เห็นถึงสภาวะกาย เพราะมันเทียบเคียงขึ้นมาได้ มันเป็บุคคลาธิฐานขึ้นมาได้ เพราะมันเป็นสิ่งที่อวิชา สิ่งที่มีอยู่ ถ้ามันเป็นใจ ใจมันก็ละเอียดอ่อนมาก

นั่นนะ มันจะต้องพลิกคว่ำพลิกหงายกันอยู่ตรงนั้นตลอดไป มันจะไม่เป็งานอย่างหยาบๆ

งานการใช้ปัญญา ปัญญาอย่างแรก อย่างเช่นเราสร้างสมขึ้นมา มันแสนทุกข์แสนยากกว่า มันจะเป็นฉันทามติขึ้นมา แต่ละขั้นแต่ละตอน เวลามันทุกข์ยาก มันเป็การทุกข์ยาก แต่เราสร้างสมขึ้นมา มันก็ว่าละเอียดอ่อนมากแล้วนะ ละเอียดอ่อนที่สุดเลย แต่ในตรงนี้มันเป็นญาณเฉยๆ มันเป็ปัญญาญาณ ถ้าขยับแรงออกไปมันก็เป็นขั้น ขยับแรงออกไปก็เป็ขั้น ทั้งๆ ที่ขั้นชัดชัดออกไปแล้ว แต่มันขาดมี สิ่งนี้รับรองสิ่งนี้ได้

พอมันย้อนกลับเข้ามา มันวิปัสสนาเข้ามาถึงที่สุดแล้ว มันต้องไปใช้ปัญญาอันละเอียด พลิกไปพลิกมากันอยู่ในที่แคบ อยู่ในที่แคบนั้น พลิกกันไปพลิกกันมา เพราะสถานที่มันถอยเข้ามาในอุหาของจิตแล้ว มันถอยเข้ามาในถ้ำ พลิกไปพลิกมากันถึงที่สุด มันระเบิด มันทำลายกัน

ทั้งหมดเลย พลิกทีเดียว นั่นนะ “ธรรมต้องเป็นฉันทามติ” จะไม่มีกิเลสสิ่งใดใดเข้ามาเสียบ เข้ามา สอดแทรกได้เลย ถ้าเข้ามาสอดแทรก มรรคนั้นไม่สามัคคี

ถ้ามรรคไม่สามัคคีมรรคไม่รวมตัว มรรคไม่รวมตัวนั้นฉันทามติไม่เกิด ถ้ามรรครวมตัว เพราะทุกเสียงเห็นเหมือนกันหมด ทุกสภาวะเห็นเหมือนกับฉันทามติ เห็นกับปัญญาญาณอันนี้ ปัญญาญาณอันนี้วิปัสสนาจนถึงที่สุดแล้วพลิกว่าดินหมดสิ้นกันไป นั่นหมดเรื่อง จิตก็ไม่มี นิพพานก็ไม่มี นี่ไม่มีในประสาทความคิดนั้น

แต่ความจริงใครรู้อยู่? สิ่งที่อยู่ถึงมีใจ มีของผู้ที่ประพุดติปฏิบัติ

ผู้ที่ประพุดติปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว นิพพานในหัวใจเป็นเครื่องยืนยันในหัวใจนั้น สิ่งนี้เป็นสิ่ง ที่ว่าเราการประพุดติปฏิบัติเกิดขึ้นมา “ธรรม” ธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม นั้นใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมของ พระสาวก ของครูบาอาจารย์ต่างๆ เป็นธรรมของดวงใจดวงนั้น เป็นเครื่องยืนยันกันกับใจดวงนั้น เหมือนกันโดยสภาวะธรรมตามความเป็นจริง

ธรรมถึงมืออยู่ใจ แล้วลึกซึ้งมาก

ธรรมนี้ต้องเกิดจากฉันทามติทั้งหมด “ฉันทามติโดยธรรม” ไม่ใช่ฉันทามติโดยทางโลก เขา แต่มันเป็นฉันทามติเหมือนกัน ไม่มีสิ่งใดเข้ามาเคลือบแคลงสิ่งนี้ได้ แล้วใจดวงนี้จะพ้น ออกไปจากกิเลส จะมีความสุข แล้วเป็นการยืนยันในการว่ากิเลสมีจริงไหม จำต้องได้จริงไหม ใจ มีจริงไหม การเกิดการตายของโลกมีจริงไหม จะรู้โดยใจดวงนี้ สว่างกระจ่างแจ้ง ไม่มีสิ่งใดใด ลังเลสงสัยในใจดวงนี้เลย

ใจดวงนี้เข้าใจทั้งหมด แล้วปล่อยวางนะ เข้าใจในสถานะในธรรมทั้งหมด ธรรมฝ่ายเหตุ เราสร้างกรรมดี-กรรมชั่ว เราสร้างขึ้นมาเป็นธรรมฝ่ายเหตุ กรรมชั่วก็เป็นเหตุ กรรมดีก็เป็นเหตุ ให้เราสะสมขึ้นมา จนสิ่งนี้รู้เท่าทันทั้งหมดเลย นี่ใจมันพ้นออกไป พอรู้เท่าทันแล้วปล่อยวาง ต้อง ปล่อยวางสิ่งนี้ด้วย ถ้าไม่ปล่อยวางสิ่งนี้ เหมือนกับเราไปทางรถ ไปทางเรือ แล้วเราไม่ยอมขึ้นจาก เรือจากรถ แล้วเราไม่เข้าถึงฝั่ง

นี่ใจ มรรคสามัคคี อรหัตมรรค อรหัตตผล

ทำไมอรหัตตผลไม่ใช่นิพพาน ๑ ละ?

อรหัตตมรรค อรหัตตผล นั้นนะ ระหว่างที่รณันยังทำงานกันอยู่ อธิบายได้อยู่ ถึงที่สุดแล้วนิพพานมีโดยตามความเป็นจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระสาวกที่เข้าถึง แต่ของเราไม่มีโดยความเป็นจริงของเราว่าเรามีใจ ใจมีอยู่กับเรา ถ้าเราทำใจของเราถึงที่สุดได้ เรามีโอกาส เรามีสถานะ เพราะเรามีภาชนะที่จะใส่ธรรม

เรามีดวงใจ แล้วดวงใจปัจจุบันนี้เรากำลังศึกษาธรรมอยู่ เรามีโอกาสส่วนหนึ่ง แต่ถ้าเราปล่อยโอกาสของเราไป มันก็จะหมดโอกาส เพราะธรรมนี้มีช่วง ๕,๐๐๐ ปี แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างๆ ก็มาตรัสต่อไป กาลเวลานี้มันหมายถึงว่าเราจะเสี่ยงภัยกับเราเองอีกต่อไปไหม ถ้าเราเสี่ยงภัย เราก็ประพฤติปฏิบัติไม่สมควรปรารถนา หรือเราไม่ประพฤติปฏิบัติเราก็เสี่ยงภัยไป

ถ้าไม่เสี่ยงภัยไป เราเอาปัจจุบันนี้แล้วเราจะพ้นจากทุกข์ได้ เอวัง